

Veto

Ik heb die domme herders wel door: dat ligt daar bij nacht in het veld, dat zingt aldoor liederen, ongetwijfeld niet al te vloeiend en klaar, dat kwijlt gedurig van slechte vrouwen, genre Susa Nina - en wij moeten geloven in een stille, zelfs heilige nacht? Tarara! Als Jezus écht God is, dan werd hij geboren zoals God in Frankrijk: du vin, du pain et du boursin voor alleman, Jozef met een feestneus op, een van de drie aanwezige koningen zonder broek (een infaam taferel!), overal herders en herderinnetjes in liederlijke toestand. En allemaal maar zingen, met het glas in de hand: "Er iiis een kin-de-ke geboren op aard. Er óóís...." Veto wenst u hetzelfde. Fijne Kerst!

STUDENTENWEEKBLAD VAN DE LEUVENSE OVERKOEFELENDE KRINGORGANISATIE - JAARGANG 18, 1991-1992, NUMMER 12, MAANDAG 16 DECEMBER 1991

Samensmelten of opsplitsen?

Touwtrekken om opleidingen

Eind vorige week ontstond er bij de studenten Archeologie en Kunstgeschiedenis nogal wat deining toen ze vernamen dat hun respectieve studierichtingen zouden samensmelten. De aanleiding hiertoe is (uiteraard) het schikken van het universitaire landschap naar de normen die vastgelegd zijn in het mammoetdecreet van onderwijsminister Coens. Momenteel wordt er op het nivo van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir) immers hard gewerkt aan een lijst van de bestaande academische opleidingen, die als basis zal dienen voor het vastleggen van de onderwijsbevoegdheden van de universiteiten door de Vlaamse Eksekutieve.

Het in studentenkringen beruchte mammoetdecreet Coens verscheen op 12 juni in het Staatsblad. Veel van de bepalingen die erin werden vastgelegd, moeten vanaf volgend academiejaar al toegepast worden. Dit jaar wordt dus hard gewerkt aan de concrete invulling en wordt er duchtig onderhandeld tussen de verschillende universiteiten. Dat is zeker zo waar het de 'rationalisatie van de academische opleidingen' betreft, één van de hoofddoelen van het decreet.

De zogenaamde rationalisatie verwijst in feite naar twee objectieven die op Vlaams nivo moeten gerealiseerd worden. Enerzijds wil de overheid een wildgroei van nieuwe richtingen tegengaan, omdat die de gemeenschap handen vol geld kosten. Daarom kondigde men in 1982 een programmastop af. Die gold echter enkel als tijdelijke maatregel en werd bovendien door de universiteiten op alle mogelijke manieren ontweken. Het decreet wil een einde stellen aan die situatie door zo precies mogelijk te omschrijven welke richtingen iedere unief mag organiseren.

Anderzijds wijst rationalisatie ook op het streven naar meer efficiëntie in het aanbod: richtingen met weinig studenten kunnen beter gecentraliseerd worden aan één enkele universiteit. Geen enkele instelling kan immers alle mogelijke richtingen aanbieden. De universiteiten kunnen zich beter concentreren op een aantal gebieden en zich voor het overige toelleggen op onderlinge samenwerking. Voorwaarde is natuurlijk dat ze bereid zijn om zich soepeler op te stellen en komaf maken met bepaalde traditionele vooroordelen en de skleroserende zui-levorming.

Programmastop

Op basis van deze dubbele gedachten-gang werden de rationalisatie-artikels in het decreet opgesteld. Om een proliferatie van richtingen tegen te gaan, wordt in eerste instantie door de Vlir een lijst opgesteld van de bestaande richtingen aan alle Vlaamse universiteiten (art. 20). In die lijst moet gestreefd worden naar eenvormige benamingen voor richtingen

die aan verschillende universiteiten worden georganiseerd. Daarnaast moet ook de precieze benaming vastgelegd worden van de academische graad die na het afsluiten van een bepaalde studie wordt verleend. Deze lijst dient als advies voor de Vlaamse Eksekutieve die de lijst bekrachtigt en aanvult met andere richtingen die de universiteiten overeenkomstig het decreet toerechtigd mogen organiseren.

Enmaal de lijst door de Eksekutieve is goedgekeurd, wordt het aantal opleidingen die een universiteit mag organiseren 'bevroren': voor elke nieuwe opleiding die ze op eigen houtje wil inrichten moet ze een andere afschaffen (art. 22). Bovendien moet de nieuwe richting behoren tot een van de studiegebieden waarvoor de unief volgens het decreet bevoegd is. In alle andere gevallen moet een universiteit langs de Vlir én de Eksekutieve passeren als ze een nieuwe richting uit de grond wil stampen.

De lijst van richtingen die momenteel wordt opgesteld is dus zeer belangrijk vanuit het oogpunt van de autonomie van de universiteiten: hoe meer richtingen ze in de lijst opgenomen zien, hoe

volg op p.5 ▶

GRENZEN - Vorige week donderdag op het Sportkot: Sport zonder Grenzen. Voor een spetterende reportage van onze reporters ter plekke: zie pagina 5. (foto Christine Capeau)

Sociale Raad kotst van Alma

Weeral prijsstijgingen

Vorige woensdag kwam de Raad van Beheer van Alma samen om te discussiëren over de begroting voor 1992 en de eventueel daaraan verbonden prijsverhogingen. Een dag voor de vergadering had de studentenfractie een brief gestuurd naar de leden van de Raad van Beheer van de KU Leuven. Daarin werd de steun van de Raad gevraagd om tot een oplossing te komen. Op basis van deze brief wilden de studenten de discussie verdragen naar een latere datum. Tevergeefs, want de andere leden van de raad sloten de rangen, veegden de studentenvoorstellen van tafel en beslisten voor de de dertiende keer in evenveel jaar om de prijzen te verhogen, dit keer met 2,8%. De studenten feliciteerden de andere bestuurders met deze prestatie en verlieten de vergadering.

Juist voor de aanvang van de vergadering overhandigden vertegenwoordigers van Sociale Raad 3500 handtekeningen aan Alma-directeur Toon Martens. Die waren op twee dagen tijd verzameld in de verschillende Alma-vestigingen. Al de ondertekenaars verzetten zich tegen verdere prijsstijgingen, en drongen aan op een andere oplossing voor de begrotingsproblemen. Problemen zijn er allerszins genoeg; niet alleen is er het dalende aantal verkochte maaltijden, Alma kampt bovendien met een sterk stijgende personeelskost en de dure afbetalingen voor de nieuwe Centrale Opslag en Productie-eenheid (COP). Een oplossing drong

zich dan ook op. De voorstellen die hiervoor door de Alma-directie werden geformuleerd, waren voor de studentenfractie echter onaanvaardbaar.

Binnenshuis

Die voorstellen gingen immers voor-namelijk in de richting van maaltijdprijsverhogingen. Zo zou de politiek van de laatste jaren gewoon voortgezet worden. Alma probeerde in die periode met een 'goed beheer' hardnekkig om alle problemen zoveel mogelijk binnenshuis op te lossen, in plaats van aan te kloppen bij de echte verantwoordelijken voor de

FANTASTISCH - Vooraleer u het zal beseft hebben, las u hier ter plekke een 'Prettige feestdagen vanwege de hele redaktie'. Ziet u wel? Wij zijn er terug binnen een drietal weken. (foto's Hielke Grootendorst)

(advertentie)

GROEP T INGENIEURS MET VISIE

INDUSTRIËLE HOGESCHOOL LEUVEN

Campus Blauwput • Vuurkruisenlaan 4 • 3000 Leuven • Telefoon 016 230850 • Telefax 016 228343

Touwtrekken

◀ **volg van p.1**
 problemen in de universitaire sociale sektoren: de KU Leuven en vooral de Vlaamse Regering. Die richte, samen met de nationale overheid, in het verleden met haar besparingen de sociale sektor haast ten gronde. De studentenfractie van Sociale Raad beperkte zich niet tot deze fundamentele kritiek en probeerde de directie ook op haar eigen terrein - het economische - aan te vallen. Zo trachtte ze aan te tonen dat verschillende begrotingsposten op zijn minst onrealistisch werden ingeschat. Daarnaast werd erop gewezen dat de zeer sterk gestegen prijzen van de laatste jaren ertoe lijken te leiden dat de studenten van Alma worden weggehouden.

nauwlettender toe te zien op de kwaliteit van de maaltijden, vooral dan die in de goedkopere prijsklassen.

Nadat de beslissing over de prijsverhogingen genomen was, verlieten de studenten de vergadering. Volgens hen wordt er van beheerders meer verwacht dan het klakkeloos overnemen van de standpunten van de directie, en dat

laatste is blijkbaar nog de enige mogelijkheid binnen Alma. Of zij ooit nog terugkomen naar de Raad van Beheer hangt af van de beslissing die de Algemene Vergadering van Sociale Raad daarover zal nemen. Een duidelijk signaal aan Alma moet er hoe dan ook gegeven worden, want anders tekent men een vrijbrief voor volgende prijsverhogingen. Acties zijn dan ook niet uitgesloten.

Kris Hendrickx

"Biotk eten, niet te vreten, wat er in die biotk zit!" (foto Renaat Schrooten)

Maatregelen

De ervaring van de laatste jaren op de Raad van Bestuur van Alma deed de studenten op voorhand al ernstige bedenkingen stellen bij de vraag of men daar wel naar hun argumenten zou luisteren. Jef Beuckelaers, afgevaardigde van het Algemeen Beheer en reeds meer dan 20 jaar lid, staat er immers voor bekend dat hij liefst de prijzen nog sterker zou zien stijgen dan nu al het geval is. De drie personeelsleden op de raad laten de laatste tijd ook erg weinig kritische opmerkingen aan het adres van de directie horen. Dat hoeft niet te verwonderen als men weet dat ze binnen het bedrijf geen enkele bescherming genieten en dat twee directeurs, Toon Martens en Herman Crabbe, de vergaderingen bijwonen. De voorzitter, directeur Studentenvoorzieningen Jan De Vuyst, houdt er nogal van om op vergaderingen te 'schipperen', dichtbij en verder van de democratiseringsgedachte. Professor Jan Bundervoet vertegenwoordigde vroeger de academici op de Raad van Beheer. De man heeft al meer dan een jaar lang zijn ontslag gegeven, de afscheidsceremonie is al een half jaar achter de rug, maar schijnbaar lukt het niet om een andere prof warm te maken voor de job, en blijft hij dus - pro forma - lid. Vroeger verdedigde hij regelmatig de standpunten van de studenten mee. Zijn afwezigheid op de laatste RvB was dan ook een lichte ontgoocheling voor de studenten, evenals zijn beslissing om een stemvolmacht te verlenen aan Jan De Vuyst.

Om een dovemans-diskussie uit de weg te gaan, had de studentenfractie op voorhand een brief gericht aan de beheerders van de KU Leuven. Daarin werd gevraagd of men de terugbetalingsmodaliteiten van de lening voor de COP niet kon herzien. Ook drongen de studenten aan op een groter deel van de investeringskredieten die de unief, in het kader van het universitaire dekreet, toegewezen kreeg. De beheerders werden uitdrukkelijk gevraagd deze zaken op hun volgende vergadering, op dinsdag 17 december, te bespreken. De andere leden van de Raad van Beheer namen akte van de brief, maar weigerden te wachten op een antwoord van de top van de KUL en een beslissing omtrent de prijzen uit te stellen. Hun standpunt stond blijkbaar reeds lang vast: de prijzen moesten omhoog. Gedurende drie uur werd er dan ook met aandacht naar de verschillende studentenvoorstellen geluisterd, maar geen enkel ervan overleefde een stemming. Het enige positieve nieuws dat uit de bus kwam was dat de directie zich verbond om

prijs 1991 1992

72	73
80	83
92	95
105	108
120	124
130	133

Vrije Tribune

Veto plaatst geregeld bijdragen ingezonden door derden onder de noemer "Vrije Tribune". De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de gepubliceerde tekst. Standpunten die in een Vrije Tribune worden ingenomen zijn volledig voor rekening van de auteurs.

Onlangs vernamen we dat er plannen bestaan om de kandidaturen Archeologie en Kunstgeschiedenis samen te voegen. Blijkbaar speelden verscheidene mensen al geruime tijd met dat idee en zetten ze zich nu echt in om het concreet uit te voeren. De onderhandelingen bevinden zich in een cruciale fase, maar de uiteindelijke beslissing staat reeds zo goed als vast. Het was blijkbaar overbodig de studenten hierbij te betrekken. Over de waarde van de informatie die de heren professoren kregen stellen wij ons vragen. Werden de zaken hen minder dringend voorgespiegeld?

Volgens informatie van het rektorat moet de beslissing zo vlug mogelijk vallen. Blijkbaar moet het voorstel nog voor de installatie van de nieuwe regering door de Vlaamse exekutive bekrachtigd worden, opdat het nieuwe programma reeds in oktober in voege zou kunnen treden.

Er zijn echter geen onderwijskundige argumenten om deze beslissing goed te praten. Integendeel! Het is een aantasting van de eigenheid van de twee richtingen. Bovendien is het onmogelijk om de kwaliteit van de opleiding te bewaren indien ze samengevoegd worden. Volgens het zogenaamd plan Dillemans mogen er aan de faculteit Letteren en Wijsbegeerte immers maximum 12 vakken per jaar gedoceerd worden. Zowel in de kandidaturen Archeologie als Kunstgeschiedenis zit men aan (of rond) dit maximum. Wanneer men er een programma van maakt zullen er dan ook veel vakken sneuvelen. Nu is het wel zo, dat sommige vakken gemeenschappelijk zijn, maar zij die uit de boot vallen zullen juist de specifieke, aan de opleiding eigen vakken zijn. Het komt erop neer dat de kandidaturen hierdoor veel oppervlakkiger worden en niet meer genoeg aangepast zijn aan de respectievelijke studierichting. Noch vis, noch vlees! Een verdere konsekwentie is dat de in de eerste jaren afgevoerde vakken naar de licenties zullen moeten overgeheveld worden. Maar ook hier geldt het zogenaamd plan Dillemans. Dus zullen er ook hier vakken sneuvelen. Hierdoor degradeert de waarde van het diploma. De specifieke opleiding beperkt zich tot de licenties. Momenteel wordt onze vierjarige studie aan de KU Leuven alom in het

Stiekum op weg naar Gemeenschappelijke kandidaturen

buitenland geapprecieerd wegens zijn kwaliteit. Die reputatie zal dus een flinke deuk krijgen, met alle gevolgen voor tewerkstelling, specialisatiebeurzen en het verkrijgen van opgravingskredieten.

Deze beslissing is volgens ons dan ook louter het resultaat van touwtrekkerij en politieke spelletjes tussen de verschillende universiteiten. Immers, noch op onderwijskundig, noch op wettelijk vlak zijn er redenen voor deze maatregelen. Beide richtingen voldoen perfect aan de volgens het dekreet gestelde leefbaarheidsnormen. Zouden ze hetzelfde durven doen met de zogenaamde mastodont-richtingen als bijvoorbeeld Economie en Rechten?

De KU Leuven dreigt hierbij tevens een van zijn visitekaartjes te verliezen, denken we maar aan het Sagalassos-project in Turkije onder leiding van professor Waelkens, dat enorm veel aandacht krijgt in de Vlaamse (en buitenlandse) media: de opgravingen van professor Vermeersch in Egypte, die baanbrekend werk heeft verricht in het prehistorisch onderzoek; of de lezingenreeks georganiseerd door de kring Alfa (studenten Archeologie van de KU Leuven) en het departement. Door de voorgestelde maatregelen en de nefaste gevolgen ervan op onderwijskundig vlak dreigt de opleiding Archeologie immers zijn wetenschappelijke geloofwaardigheid te verliezen, met alle gevolgen voor de toekomst.

Bovendien vormt dit een precedent voor andere (kleinere) richtingen. Hoe is het trouwens mogelijk dat men zoiets doordrijft, als alle betrokken professoren tegen het voorstel zijn?

Wij als studenten eisen dan ook volwaardige opleidingen! Wij zijn het beu om met onze toekomst te laten sollen! Studenten en sympathisanten worden uitgenodigd om onze protestpetitie, die een beetje overal in Leuven de ronde doet, te ondertekenen. Voor meer informatie kan men zich altijd wenden tot de fabrik L&W, van maandag tot vrijdag open vanaf 14 uur.

Isabella De Beukelaer
 Olivier Sieuw
 Marleen Martens

LEZERS BRIEVEN

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)actualiteit. Anonieme brieven kunnen niet in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studiejaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en in uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met ±1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Liefs

Graag wil ik hiermee reageren tegen het gedrag van de eks-voorzitter van Sociale Raad van vorig jaar en zijn vrouwelijk gezelschap (waarvan de naam me onbekend is). Maandagavond (9/12) hadden wij (kottbewoners van Karibu) de bedoeling om in Alma 2 kerstkaarten te verkopen ten voordele van een Aids-project in Uganda. Blijkbaar waren wij door bovengenoemd vrouwelijk gezelschap niet gewenst, want wij zouden door onze actie verhinderen dat mensen de petitiebrieven tegen de prijsstijging in de Alma zouden tekenen. Dat wij alles officieel aangevraagd hadden, was voor hen geen reden om verdraagzaam te zijn.

Het wil nu dat juist diezelfde mensen van Sociale Raad vorige week opkwamen voor verdraagzaamheid... Was het geen unieke kans om verdraagzaam te zijn, want de opbrengst van onze actie gaat tenslotte toch niet naar het NSV, maar wel naar Uganda, of moet men niet verdraagzaam zijn tegenover Aids-patiënten, zeker als ze niet van ons 'eigen volk' zijn?

Waar ik mij nog het meest aan ergerde was het feit dat dezelfde persoon ostentatief de resten van zijn peanuts over de grond verspreidde met de daarbij horende uitlating dat het personeel van de Alma maar wat langer moest kuisen. Misschien is het voor die persoon de logische manier om zo een prijsverlaging te verkrijgen, maar de gemiddelde stu-

dent van Leuven die sociaal bewogen is, zal daar hopelijk anders over denken.

Tot slot wil ik hiermee Sociale Raad niet aanvallen, want onze vertegenwoordigers (van Godsdienstwetenschappen) hebben in het Pauskollege bewezen dat het wel taktvol kan en nog vriendelijk ook. Een pluin voor Sociale Raad die op die manier acties voert.

Guy Malfait

Kottbewoner Karibu

Spit

Het Sociaal Verhuurkantoor 'De Woonwinkel' van vzw Spit werd geselecteerd als eindejaarsproject van de actie 'Solidariteit zonder Grenzen' van Welzijn-zorg. Het Verhuurkantoor zoekt huurwoningen, huurt die tegen de normale - in Leuven hoge - prijs en verhuurt ze door aan verminderde prijzen. De bewoners zijn doorverwezen vanuit de hulpverlening uit het Leuvense. Naar aanleiding van de actie wil Spit op ruime schaal pleiten voor een verbetering van de woonomstandigheden van alle kansarmen. Je kan Spit helpen door geschikte woningen te signaleren of door ze uit te nodigen om voor een groep te komen spreken. Contact: Diestsesteenweg 115, Kessel-Lo, ☎ 26.09.21.

Kolofon

Veto

's Meiersstraat 5
 3000 Leuven
 (016/22.44.38)

Jaargang 18
 nr. 12
 16 december '91

Ver. uitg. Pieter De Gryse,
 's Meiersstraat 5, Leuven
 Hoofdredactie: Dirk Boeckx
 Redaktiesekretaris: Pieter De Gryse

Redactie:

Hielke Grootendorst, Walter Pauli,
 Patrick Staudt, Ilse Steen,
 Ria Vandermaesen, Steven Van
 Garse, Stef Wauters

Doka: Christine Capewau,
 Karel De Weerd, Wim Lorieux,
 Hielke Grootendorst

Tekeningen: Arnulph en Nix
 Puzzels: Filip De Keukeleere

Lay-out en vormgeving:
 Els Cornelis, Pieter De Gryse,
 Walter Pauli, Patrick Staudt,
 Ilse Steen, Jan Van der Linden,
 Pieter Vandekerckhove, Ria
 Vandermaesen, Steven Van Garse,
 Maud Vermeire, Stef Wauters

Medewerkers:
 Krista De Mey, Ania Desure,
 Aleydis Devillé, Kris Hendrickx,
 Benoît Lannoo, Pieter
 Vandekerckhove, An
 Vandermaesen, Maud Vermeire,
 Eindredactie: Stef Wauters

Zetwerk en publiciteit

Afzatz Leuven (016/22.04.66)
 Drukkerij Rotatyp Brussel
 Opplage 9000 eksemplaren
 ISSN-nummer 0773-5162

Abonnementen
 Studenten: 250 fr.; niet-studen-
 ten: 300 fr.; steun vanaf 600 fr.;

overschrijven op 001-0959719-77
 Agenda en Ad Valvas

ten laatste vrijdag voor verschijnen
 om 18.00 uur op het redaktie-
 adres bezorgen

Redactievergadering
 iedere vrijdagmiddag om 15.00 u

Hervorming Dienst Universitair Onderwijs?

Een transfer naar de neven

Al ruim vijftien jaar fungeert de Dienst Universitair Onderwijs (Duo) aan de KU Leuven als een studieburo rond onderwijsproblematieken. Ondanks zijn kleine bestaafing (momenteel zes personeelsleden) slaagde de dienst erin een autoriteit op te bouwen waaraan de Akademische Overheid nog slechts moeilijk kan voorbijgaan. De recente aankondiging van het vertrek van diensthoofd Hubert De Neve kwam op het rektorat dat ook als een donderslag bij heldere hemel. Rektor Dillemans begon prompt zelf te timmeren aan enkele denkpijsten omtrent de toekomst van Duo, pijsten die niet allemaal even veel goeds voorspellen.

De Dienst Universitair Onderwijs werd opgericht in 1977, onder impuls van de toenmalige vice-rector Herman Servotte en van Frans Van Nieuwenhove, toendertijd directeur van het Universitair Studieburo. Een stuurgroep met ook Piet Janssen (nu directeur bij Duo) en Noël Huygelier (toen dekaan Pedagogische wetenschappen) zorgde ervoor dat de afdeling Toegepast Onderwijsonderzoek van het Universitair Studieburo uitgroeide tot een autonome dienst. Lange tijd bleef de dienst functioneren in de Krakenstraat, met als personeelsleden onder andere Piet Henderix en Piet Janssen. Daarnaast bestond ook een Universitaire Dienst voor Kursusontwikkeling. Beide diensten versmolten bij hun gezamenlijke verhuis naar het Rektorat Huis, Naamsestraat 98, in het najaar van 1989.

Duo in zijn huidige vorm vervult een hele waslijst van taken (zie kader). Daardoor is de dienst verankerd in heel wat sektoren van het universitaire landschap. Er bestaan rechtstreekse - zij het altijd niet-institutionele - contacten met de Audio-Visuele Dienst, met de Dienst Internationale Relaties, met het Studiecentrum Open Universiteit en de Dienst Permanente Vorming, met de Dienst voor Studieadvies, met Onderwijsraad, met de fakulteiten en niet in het minst met de top van de unief en de rektor zelf. Door de kennis en de ervaring die in de loop van 15 jaar door Duo zijn opgebouwd, is de invloed van zijn adviezen moeilijk te overschatten. Diensthoofd De Neve is zich hier terdege van bewust.

De Neve: «Onze taak is het beleid te onderbouwen. Het gebeurt dan ook kwasi nooit dat men een serieus advies van onzentwege naast zich neerlegt. Dit betekent niet dat al onze adviezen in

dank worden afgenomen of dat ze altijd onmiddellijk worden toegepast. Toch zit Duo globaal gezien op dezelfde lijn als het beleid van de KUL. Wij moeten dan ook vaak gewoon argumenten geven om het beleid te onderbouwen, zoals bijvoorbeeld in het geval van de rationalisatieplannen van de rektor.»

Duo ziet zichzelf dus allesbehalve als een 'rebelerende' dienst binnen de universiteit. De Neve noemt het doel eerder 'realistisch': langzaam maar zeker de kwaliteit van het bestaande onderwijs verbeteren. Hij is dan ook afkerig van mensen die Duo willen gebruiken als een stok die ze kunnen hanteren om hun eigen doelstellingen te realiseren. Daarnaast is Duo zeker ook geen controleorgaan of een inspekteur die de docenten moet terechtwijzen: evaluatie en remediering kunnen enkel lukken indien de docenten in kwestie hiermee zelf akkoord gaan en hun medewerking verlenen. «Als de Onderwijscommissies goede werken,» aldus nog De Neve, «is controle niet nodig en kan je veel beter over een begeleidingsinstrument beschikken.»

Konstruktief

Met die taktiek van konstruktief medebeheer heeft Duo op het hoogste beleidsniveau toch een grote invloed, precies omdat men de kennisautoriteit van de dienst aanvaardt en Duo door zijn houding ook vertrouwen inboezemt. Zo kan Duo in bepaalde gevallen Onderwijsraad overslaan en zijn concrete invulling van adviezen van die Raad direct aan het Bureau Akademische Raad voorleggen. Ook bij de rektor zelf geniet Duo het volste vertrouwen. Toen Dillemans zich lange tijd bleef verzetten tegen publicatie van de slaagcijfers, was het uiteindelijk Duo dat hem ervan kon overtuigen toch uit te pakken met een

rapport, zij het dan over een periode van vijf jaar die al enige tijd achter de rug lag.

Hubert De Neve zelf kon zeker en vast ook rekenen op dit vertrouwen vanuit het rektorat. Toen hij onlangs aankondigde de dienst te willen verlaten om een nieuwe uitdaging op te nemen, was men daar in de Hallen naar verluidt niet echt mee opgezet. In een gesprek verklaarde De Neve vorige week zijn vertrek als volgt.

De Neve: «Voor mij is de kous een beetje af op Duo. Ik heb het gevoel dat we in die vijftien jaar van Duo iets gemaakt hebben. Alles wat we uitbouwen ligt klaar voor eventuele opvolgers en moet om zo te zeggen enkel toegepast worden. Ik had het gevoel dat ik enkel nog meer kon doen van hetzelfde en verkoos dan ook een nieuwe uitdaging aan te nemen. Mijn nieuwe opdracht bestaat er in feite in een nieuw Duo op te starten.»

De Neve is momenteel bezig met een inlooperperiode bij zijn nieuwe opdrachtgever, Janssen Pharmaceutica, waar hij de functie zal waarnemen van Verantwoordelijke voor de Opleiding. Het reuzebedrijf is zeker geen onbekende aan de KU Leuven: zijn afgevaardigd bestuurder, Robert Stouthuysen, zit in de Raad van Beheer van de KUL en is voorzitter van het Beheerscomité van de Universitaire Ziekenhuizen. Paul Janssen, een van de grondleggers van het bedrijf, is buitengewoon hoogleraar bij Farmaceutische Wetenschappen. Op het gebied van onderzoek bestaan er nauwe banden tussen Janssen en de KUL.

Het vertrek van De Neve blijft niet zonder gevolgen. Vorige week ontbood rektor Dillemans de studentenvertegenwoordigers op Akademische Raad om (onder andere) over de toekomst van Duo te praten. Hij stelde hun drie denkpijsten voor die momenteel afgetast worden: ofwel blijft Duo bestaan in zijn huidige vorm en zoekt men gewoon een nieuw diensthoofd, ofwel wordt de dienst ondergebracht bij de Dienst voor Studieadvies, ofwel bij de fakulteit Pedagogische Wetenschappen.

Het lijkt er dus sterk op dat men voorlopig niet meteen een opvolger voor De Neve voor ogen heeft. Dat die keuze niet zo makkelijk is, is vrij evident: er stelt zich niet alleen het probleem van de competentie en de ervaring - dat volgens De Neve zelf niet moet overroepen worden: vermits de instrumenten klaarliggen, gaat het voornamelijk om het zich inwerken in de dossiers - maar zeker ook van het vertrouwen. Het nieuwe diensthoofd moet, door de vele verankeringspunten en de invloed van Duo, iemand zijn waarvan men denkt dat hij inderdaad Duo niet zal uitbouwen tot een 'rebelerende' dienst. Waarmee er op het moment van het vertrek van De Neve plots ook twee denkpijsten voor herstrukturering van de Dienst opduiken, is niet meteen duidel-

Foto: Helle Croonenborgh

lijk. Het kan evengoed te wijten zijn aan het feit dat men geen geschikte opvolger kan vinden als aan de algemene herstruktureringplannen die momenteel binnen de universiteit de kop opsteken (zie Veto vorige week). Hubert De Neve zelf gokt eerder op de tweede hypothese.

De Neve: «Er gaan al een tijdje stemmen op om bij een eventuele herstrukturering Onderwijs en Studentenaangelegenheden dichter bij elkaar te brengen. Hen onder één bevoegdheid brengen, zou de efficiëntie ten goede komen, zo meent men. Dat lijkt me een eigenaardige redenering. Men gaat toch ook niet de ministeries van Onderwijs en van Sociale Zaken samengooien? Bovendien is het vanuit de oorspronkelijke doelstelling van een universiteit, de jeugd opleiden, evidentier om Onderzoek en Onderwijs te versmelten. Ik heb echter de indruk dat sommigen steeds meer geneigd zijn om het onderwijs als een noodzakelijk kwaad te beschouwen.»

Het zou inderdaad bijna een aanfluiting zijn van het werk dat door De Neve en anderen opgebouwd is, om Duo plots te gaan reduceren tot een onderdeel van een andere dienst of van een fakulteit. Zo komt ten eerste de autonomie van de dienst op de helling te staan. Bovendien

lijkt het vrij ondenkbaar dat, voor wat bijvoorbeeld de kwaliteitsbewaking betreft, een fakulteit zich zou laten evalueren door haar collega's van een andere fakulteit, al zijn de pedagogen - nog specialisten terzake.

Tenslotte is het gevaar reëel dat Duo door elders ondergebracht te worden, sneller het voorwerp wordt van besparingsmaatregelen, terwijl men er op de dienst juist voor pleit om volgend jaar een uitbreiding van de bestaafing door te voeren. Dan moet immers zowel stevig gewerkt worden aan de concrete uitwerking van de verplichte kwaliteitsbewaking als aan de evaluatie van het plan Dillemans. Bovendien lost men het probleem van de opvolging van De Neve niet op door Duo als geheel ergens anders onder te brengen. Of men, zoals De Neve zelf, «weinig schrik voor domme beslissingen» moeten hebben omdat «de universitaire gemeenschap dat waarschijnlijk niet néemt», valt nog af te wachten, zeker in een klimaat waarin de onderzoekslobby steeds grotere druk uitoefent en sommigen mikken op de uitholling van organen als Onderwijsraad.

Pieter De Gryse

Als proffen spreken

In de aula voeren ze het hoge woord. En op het examen bedenken zij de vragen. Maar dan trekken ze zich terug in hun ivoren toren. Hoe ziet zo'n toren er van binnen uit? En wat als wij nu eens de vragen zouden stellen? Zonder angst (ons kunnen ze niet meer buizen!) en zonder toga-schroom gingen

we aan tafel zitten met de slimste geesten van Vlaanderen. En ja, ze wilden praten. Over abortus en euthanasie, over genetische manipulatie en misbruiken in de psychiatrie, kortom: over alles waarover ze tot nog toe zo angstvallig hadden gezwegen. Elke week, in onze reeks "ONDER PROFESSOREN".

**PANORAMA
DE POST**

LEES EN BELEEF
WAT WIJ BELEVEN

VERTALINGEN IN EN UIT HET ENGELS

Artikel, onderzoeksrapport,
scriptie of dissertatie

Vanuit brede ervaring met een diversiteit aan onderwerpen maak ik een vakkundige vertaling met behoud van vorm en idee.

Termijn, voorwaarden en eindredactie worden in overleg vastgesteld.

Naar wens kan de vertaling worden geleverd op diskette.

Drs. Benjamin Ruijsenaers
BEËDIGD VERTALER-TOLK ENGELS

East Dale A1
Koningin Fabiolalaan 20
Knokke-Zoute
Fax/tel.nr.: 050/62.25.42

advertentie

WAT DOET DUO?

De huidige Dienst Universitair Onderwijs valt uiteen in twee secties: enerzijds de sekteïe edukatieve instruktie-materialen, anderzijds een onderwijskundige sekte. De eerste spijst zich toe op cursusontwikkeling en op de uitwerking van edukatieve software, onder leiding van Joost Loyck. De tweede sekte heeft een brede waaier van taken, die men in een viertal domeinen kan onderverdelen.

Het zwaartepunt valt er op de onderwijskundige vorming, dit wil zeggen het begeleiden van docenten om hun pedagogische aanpak te analyseren en te optimaliseren. De noodzaak van onderwijskundige vorming wordt de laatste jaren steeds sterker aangevoeld en een deel van de docenten stelt er zich al voor open. Sinds enige tijd loopt al een vorming voor beginnende docenten, terwijl degenen die al een tijdje begonnen zijn (tussen 5 en 10 jaar) en de 'ouwe rotten' van tijd tot tijd een seminarie voorgeschoteld krijgen. In de optiek van het nieuwe decreet richt men zich momenteel ook op de vorming van studiebegeleiders, in samenwerking met de Dienst voor Studieadvies.

Een tweede pijler van de onderwijskundige sekte behelst het beleidsvoorbereidend werk: vanuit het rektorat en vanuit Onderwijsraad komen regelmatig vragen naar dossiers ter voorbereiding van een of andere fundamentele onderwijskundige in-

greep. Zo was er in het verleden de nota rond het meten van studiedruk, waarin een methode werd uitgewerkt die tot op vandaag vaak praktisch wordt toegepast in de fakulteiten, en werkte men onlangs aan een advies rond studiepuntestels. Ten derde speelt Duo vaak pionier wat betreft het uittesten van nieuwe onderwijsvormen: via experimenten op kleine schaal met nieuw studiemateriaal en computerondersteund onderwijs worden nieuwe edukatieve situaties getest.

De onderwijsdeskundigen van Duo spenderen voorts een flink deel van hun tijd aan evaluatie van docereedrag. Aan de hand van de Evadocvragenlijst (evaluatie docenten), waaraan onlangs een verkorte versie werd voorgesteld, kunnen lesgevers zichzelf aan een test onderwerpen. Ook vragen van docenten die een nieuwe techniek in hun cursussen willen uitproberen komen aan bod. Dit aspect van Duo zal in de toekomst zeker nog aan belang winnen, nu de kwaliteitsbewaking van het onderwijs in het decreet werd ingeschreven. Tenslotte vindt men op Duo af en toe nog de tijd voor specifieke studies die niet direct met het voorgaande in verband staan. Het meest recente voorbeeld hiervan is het rapport 'Studierendementen' rond de slaagcijfers van de periode 1984-85 tot 1988-89.

(PDG)

De universiteit is een houdstermaatschappij

McKinsey-rapport over universitaire hervorming

(Foto Archief)

Rektor Dillemans gunt zichzelf weinig rust. Zijn rektorale diensten werken op dit moment aan een ingrijpende en globale herstructurering van de KU Leuven. De beheerders van de KU Leuven zijn echter voorzichtig en scrupuleuze regenten, die voor een globale structuurhervorming niet over een nacht ijs gaan. Integendeel, men deed beroep op een externe evaluatie. Het prestigieuze onderzoeksburo 'McKinsey & Company Inc.' kreeg de opdracht om de organisatie van de KU Leuven te screenen. De tekst van die McKinsey-audit zelf werd zorgvuldig binnenskamers gehouden. Daar bestaan goede redenen voor. Binnen McKinsey houdt men er namelijk nogal uitgesproken ideeën op na over de universitaire werking en structuur.

Tot nu toe zijn enkel de krachtlijnen bekend van de nieuwe hervorming. Men beoogt een grootscheepse decentralisatie: waar nu de Akademies Raad en de Raad van Beheer het beleid grotendeels bepalen, hoopt men in de toekomst die verantwoordelijkheid eerder naar de faculteiten toe te schuiven. Faculteiten zouden vrij autonoom over de eigen kredieten mogen beschikken. Tegelijk zou de fakultaire structuur 'geoptimaliseerd' worden. De dekaan zou bijstaan worden door niet minder dan drie vice-dekanen: een vice-dekaan voor externe relaties, een voor onderwijs en een voor onderzoek. Tegelijk worden de faculteiten zelf min of meer 'ontdubbeld': onderzoek en onderwijs worden in grote mate van elkaar losgekoppeld.

Die bevindingen werden aangereikt door enkele Leuvense oudstudenaten die vandaag bij McKinsey werkzaam zijn. Hun audit werd echter niet klakkeloos overgenomen – de mensen van McKinsey zouden "te ver van de academische realiteit" staan – maar hun inzichten blijven de basis van de huidige hervormingen. Een 'McKinsey-rapport' ligt echter niet ter inzage. "Er was geen echt

rapport", wordt wel eens gesuggereerd, "alleen een aantal vage nota's".

Het is echter helemaal niet onaanneemlijk dat de medewerkers van McKinsey hun visie op onderwijs, onderzoek en universiteit in grote mate bepaalden op andere McKinsey-studies. Zo werkte de Nederlandse afdeling van McKinsey in 1987 mee aan 'Naar een ondernemende universiteit'. Dit rapport heeft allicht de Leuvense McKinsey-onderzoekers beïnvloed. 'Naar een ondernemende universiteit' vertrekt immers vanuit ekkast dezelfde basisoptie: meer bevoegdheid voor de faculteiten. Interessant is echter dat deze structuurhervorming kadert in een maatschappelijke positionering van de universiteit. Het staat ons toe de nakende Leuvense hervorming beter te contextualiseren.

'Naar een ondernemende universiteit' werd opgesteld door drie stafmedewerkers van McKinsey-Nederland (waaronder *director* M. Geldens). Zij werkten hiervoor samen met een uitgelezen selectie Nederlandse prominenten: de president-directeur van de Nationale Investeringsbank, de president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen; de

prokureur-generaal van het Hooggebrechtshof van Amsterdam en professoren van de Katholieke Universiteit van Brabant en de Erasmusuniversiteit van Rotterdam. Een van hen is de huidige minister van onderwijs, de voelbesproten Ritzten. Kortom, de tekst wordt best niet begrepen als een vrijblijvende denkpiste, maar als een reeks ernstige beleidsvoorstellen.

Zij vertrokken vanuit een uitgesproken pessimistische visie op het universitaire bedrijf. We horen de klassieke klaagzang: in het recente verleden werd te veel bespaard, de salarissen van de professoren zijn niet concurrentieel met wat de privésector betaalt, de aantrekkingskracht van het Hobu en de Open Universiteit verhoogt, de toelagen stijgen onvoldoende, de overheid krijgt een te grote greep op de universiteiten. Enigszins misprijzend klinkt het: "door de massale studentenaantallen en de uniforme regelgeving ontstond een situatie waarin middelen te weinig meegaven moest worden". Bovendien wordt aan de universiteiten een "nostalgische stijl en sfeer" aangewreven. Al die elementen zouden een vermindering van de maatschappelijke waardering voor de univer-

siteiten in de hand gewerkt hebben.

Het rapport meent dan ook dat de universitaire politiek en organisatie drastisch omgegooid moeten worden. Men schuift het concept naar voor van de "ondernemende universiteit". Dat begrip wordt gedefinieerd met wat klassieke pep-talk uit de 'human resources'-traditie: "waarin ondernemendheid van studenten en stafleden wordt geprikkeld", "uitdagende universitaire structuur", enzovoort. Uiteindelijk wil men de bestaande universitaire structuur – een verzameling van een aantal gelijkwaardige faculteiten – ombuigen in een nieuwe organisatie. De 'nieuwe' universiteit moet in staat zijn "om in enkele, zoniet alle faculteiten te reiken naar een werkelijk excellent nivo in onderwijs en onderzoek." Dat is een wezenlijke verandering: het stelsel van gelijkwaardige faculteiten wordt vervangen door een uitgesproken gehierarchiseerd systeem.

Werkelijk excellent onderzoek en onderwijs impliciet volgens het rapport immers een bereidheid om drastische keuzes te maken, ook wat betreft financiën, infrastructuur en personeel. Echt onderzoekstalent is schaars, de internationale concurrentie moordend, een moderne universiteit moet inzien dat ze niet meer alle richtingen op hetzelfde nivo kan aanbieden. In die optiek is het voorbestaan van een aantal afdelingen, departementen en faculteiten geen evidentie meer. Integendeel, volgens het McKinsey-rapport zullen "keuzebereidheid" en "universitaire profilering" sleutelbegrippen worden. De norm voor zo'n keuze luidt "dat de geselecteerde afdelingen in staat moeten zijn de internationale top te bereiken." De anderen vallen af.

Niet alleen zal er een ingrijpende keuze moeten gemaakt worden in het wetenschappelijk onderzoek, ook het universitaire onderwijs moet anders gestructureerd worden. De aard van de aangeboden studierichtingen verschilt volgens McKinsey-Nederland dan ook best van fakulteit tot fakulteit. Een aantal faculteiten zou zich moeten toespitsen op een "brede onderwijstaak". Zij leiden "brede groepen studenten" op, die "voorzien van degelijk onderwezen instrumentele vaardigheden op de universitaire arbeidsmarkt verschijnen". Anderzijds moeten andere faculteiten met een uitstekende onderzoekstraditie "kleinere groepen studenten opleiden binnen een hoogwaardig wetenschappelijk curriculum." In die studierichtingen zal "niet breedte, maar diepgang domineren".

Ook in België komt een gelijkaardig pleidooi vaak terug. Reeds in 1976 pleitte de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid voor een onderscheid tussen zogenaamde 'generalisten' en 'specialisten'. Men zocht een oplossing in 'polyvalente' en algemene kandidaturen tegenover eerder gespecialiseerde licenties en super-gespecialiseerde doktora-

ten. McKinsey benadert het probleem anders: de scheidslijn ligt niet tussen licenties en kandidaturen, maar tussen verschillende studierichtingen.

Bovenstaande desiderata kunnen vanzelfsprekend niet gerealiseerd worden zonder een ingrijpende wijziging in de universitaire structuur. Aangezien de faculteiten van de 'ondernemende universiteit' zich onderling compleet anders profileren, kan er ook geen eenvormig beleid gevoerd worden dat voor alle gelegingen geldt. Het McKinsey-rapport raadt de universiteit dan ook aan zich te beperken tot het verlenen van globale richtlijnen, terwijl de faculteiten de grootst mogelijke mate van vrijheid moeten krijgen om zelf initiatieven te ontwikkelen. Het rapport kiest voor een universitaire organisatie die analoog is aan het bedrijfsleven: "De structuur kan best aangeduid worden als die van een universitaire houdstermaatschappij met fakultaire werkgemeenschappen." 'Houdstermaatschappij' is een purisme voor de meer populaire term *holding*.

Binnen die faculteiten vindt er een tamelijk verregaande scheiding plaats tussen onderzoek en onderwijs. 'Naar een ondernemende universiteit' definieert de interne structuur van de fakulteit als volgt: "de eenheid van onderwijs en onderzoek, onder erkenning van verschillen in individuele voorkeuren en verschillen in talent." En verder: "Beide kerntaken van de universiteit zijn echter zodanig verschillend dat een organisatorische scheiding met vele personele dwarsbanden voor de hand ligt." Konkreet wordt dit vertaald in die zin dat voor elk onderwijsprogramma (omschreven als "een verzameling van een of meer studierichtingen") een individu of klein bestuur verantwoordelijk is. Hetzelfde geldt voor ieder onderzoeksprogramma ("een instituut of een verzameling projecten"). Men móet niet al te veel fantasie hebben om hierin de nieuwe vice-dekanen voor onderzoek en onderwijs te herkennen.

Wat de studenteninspraak betreft, opent het rapport weinig hoopvolle perspectieven. Zeker, de inbreng van studenten "ligt voor de hand". Nochtans heeft men het even verder over de verfoerde "tijdrovende radendemocratie" van de universiteiten die op cruciale momenten faalt, en bedacht wordt met volgende sneer: "Zelfs tijdens de bezuinigeringsrondes toegebrachte interne schokken hebben de cultuur van collegialiteit, compromis en commissies nauwelijks aangetast." Het ziet er naar uit dat de student enkel nog zijn zeg krijgt bij een academische vorm van "kwaliteitscontrole", maar dat zijn plaats in het eigenlijke beheer door "toekomstige werkgevers" ingenomen wordt, wier tussenkomst "ienhijste (kursivering Veto) even nuttig en inspirerend zijn".

Walter Pauli

MCKULSEY-RAPPORT?

Het rapport 'Naar een ondernemende universiteit' van McKinsey uit 1987 brengt een aantal zeer concrete hervormingen met zich mee. Het is opvallend dat de KU Leuven vandaag in tal van praktische aspecten flink evolueert in de richting die werd voorgesteld door het Nederlandse team. Dit doet vermoeden dat ook de fundamentele opties van de KU Leuven en McKinsey dezelfde zijn. We stippen aan:

- "internationale concurrerende markt-konforme arbeidsvoorwaarden" (p.20) voor de wetenschappers – met andere woorden: weinig uren kollege, een forse salarisverhoging, interessante extra-legale voordelen, optimale omstandigheden voor onderzoek. Dit onderwerp werd in '87 door rektor Dillemans uitvoerig behandeld in zijn openingsrede ('zij die blijven').
- "beoordeling op bereikte resultaten" (p.36): een van de innovaties van het dekreet van Coens was de kwaliteitscontrole – na verloop van tijd wordt het gepresteerde werk beoordeeld en eventueel gesanktionneerd.
- "de noodzaak van selectie van studenten" (p.15) Rektor Dillemans is ervan overtuigd dat "de niet-kanshebbers, maar alleen zij" voor het einde van de eerste kandidatuur moeten kunnen 'weg-georiënteerd' worden.

Zou ook 'een eis van Europa's zijn.

- "studierichtingen met breedte, anderen met diepgang" (p.12) Rektor Dillemans is – ondanks veel tegenstand – overtuigd voorstander van zo'n polyvalentie. Hij stelde in '88 voor om een gezamenlijke kandidatuur Rechten, Economie en Sociale Wetenschappen in te richten. 'Polyvalentie' is een oude eis uit voornamelijk industriële hoek.
- "een gedeeltelijke modularisering van het onderwijsaanbod" (p.16) Hoewel herhaaldelijk principieel afgewezen, drukt Dillemans deze optie trefzeker door: het academiejaar wordt in 'kwantificeerbare blokken' – modules dus – opgedeeld. Modules zijn noodzakelijk voor bovenstaande polyvalentie ("onderwijs in kleine, uitwisselbare en op vele wijze te combineren onderdelen" – p.16)
- "universiteiten bepalen zelf de hoogte van het kollegegeld" (p.25): Sinds '86 het geval. Regeling bleef tegen alle logica in – toevallig? – ook behouden in het dekreet van Coens.
- "meer aandacht voor derde geldstroom, zoals in sommige buitenlandse universiteiten" (p.18) 'Derde Geldstroom' betekent o.a. geld van industriële partners en fund-raising. 'Leuven Research and Development'

haalde in 1989 een omzet van ongeveer een half miljard.

- "overheid moet besturen op afstand" (p.14) Reeds De Somer fulmineerde tegen te bedruchtige overheid. Dillemans nam dat pleidooi over, het dekreet van Coens beperkte de taak van de staat.
- "overheids subsidie in sterke mate afhankelijk van studentenaantallen" (p.26): oude Leuvense eis, ingewilligd met het dekreet van Coens, na pleidooi van Dillemans voor een daadwerkelijke "democratie met de voeten".
- "een aantal kolleges in het Engels" (p.16) Hoewel een meerderheid binnen de Leuvense universitaire gemeenschap hierover zeer terughoudend is, werd de discussie begin dit jaar door de rektor persoonlijk opnieuw bespreekbaar gemaakt: hij wil meer Engels.
- "meer een keuze voor stijl en werkwijze dan voor een bepaald product" (p.17): Sinds 1425 de K van de KUL.
- "bijzondere gebaat met oprecht lokaal chauvinisme, zelf te veroveren en in stand te houden" (p.18): Leve de Kulak! Goerah!
- "aan enig ceremonieel is waarschijnlijk niet te ontkomen" (p.33): inderdaad. (WP)

Idealist?

Kringraad is op zoek naar volgende kandidaten voor de opvolging van vakante mandaten:

□ Een vrijgestelde, die zal werken met een halfzijdig bi-diendenkontraat. Hij of zij beschikt over degelijke organisatorische en administratieve capaciteiten, en is op de hoogte van de werking van de AV en van Kringraads verlegvoering in de beleidsorganen van de KU Leuven. Hij/zij zal instaan voor de dagelijkse werking, administratie en begeleiding van de AV, en verzorgt studiewerk aangaande universitaire problemen in het algemeen en onderwijs in het bijzonder. Verder onderhoudt hij contacten met kringverte-

genwoordigers en anderen in de verschillende faculteitskringen.

□ Een vertegenwoordiger voor de Raad voor Internationale Relaties (RIR). Hij wordt ook lid van de Erasmuskoördinatorencommissie. Interesse voor de Leuvense en Europese onderwijsproblematiek is vereist.

Studenten aan de KU Leuven kunnen solliciteren indien ze voldoen aan volgende voorwaarden: in de loop van dit of vorig academiejaar minstens één keer in een zittend geslaagd zijn, en een degelijke kennis hebben van POK, faculteitsraad, onderwijswerkgroep van je kring, presidium of Kringraad.

De verkozenden moeten bereid zijn om de tweeweekelijkse AV's te volgen met zijn voor initiatief, en om zich

in te zetten in werkgroepen. Ze beraden samen de vergaderingen voor. Weeklijks komen ze samen in een burovergadering. Ze stellen ook nota's en verslagen op, bestemd voor de raad. De vertegenwoordigers voor de RIR verdedigen steeds het standpunt van Kringraad naar de raad waarin ze zitting hebben en brengen hiervan (schriftelijk) verslag uit op de AV.

De verkiezingen vinden plaats op de AV van vrijdag 20 december om 19.00 u in de conferentiezaal van het Pauskollege. Kandidaturen met motivatie en cv moeten ten laatste op 19 december om 17.00 u op het sekretariaat van Kringraad zijn. 's Meestersstraat 5. Kandidaten zijn aanwezig op hogervermelde AV.

Sport zonder Grenzen grandioos sukses

Ulysse is een hond

Ter afsluiting van het drukke najaarsseizoen presenteerden de doorwinterde organisatoren van Sportraad vorige week woensdag 'Sport zonder Grenzen', Tweede Editie. Een voltreffer van formaat: niet minder dan 33 ploegen van minstens 10 deelnemers staken de Vest over om in en rond het oude sportgebouw de 10 proeven zo snel mogelijk ten uitvoer te brengen. Een gezellige boel werd het daar, zoals in d'oude dagen, compleet met kerstverlichting en opzweepende achtergrondmuziek. Alleen de geurige hotdogs ontbraken op het appél.

"Er was eens een jonge held die erop uit trok om zijn plaats temidden van de goden op te eisen. Om het Walhalla te bereiken waar de goden zetelen moest hij een lange reis maken en doorkruiste hij vele landen. In deze landen werd hij telkens met een probleem geconfronteerd dat hij moest oplossen." Dit tekstje hebben wellicht slechts zeer weinig deelnemers aan 'Sport zonder Grenzen' gelezen. Het verhaal over de held Harald, dat in afleveringen op 'perkament' aan elke proef te lezen was, was door de organisatoren nochtans bedoeld als kader voor de hele manifestatie. Eerder een idee dat thuishoort in de jeugdbeweging, en dat bleek ook uit de houding van de deelnemers die Harald en masse volkomen negeerden.

De poging om Sport zonder Grenzen te omkaderen was trouwens absoluut overbodig om de sfeer erin te krijgen. Ondanks de helse koude, was de kampus van het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding gevuld met entoesiaste teams,

die gedisciplineerd het uitgestippelde parkoers volgden. Het feit dat alles vlotjes verliep lag grotendeels aan de piekfijne organisatie. Elke proef duurde maximum twintig minuten, en voor elke ploeg waren er twee rustpauzes van eveneens twintig minuten ingelast. Dat bleek perfect getimed om een goede overgang van proef naar proef te garanderen. 33 ploegen op hetzelfde moment 10 proeven laten uitvoeren is immers geen sinecure.

Ballenstroom

Logischerwijs traden bij elke proef drie ploegen aan. Handig voor de organisatie, maar tegelijkertijd zorgde dit ook voor een competitieve strijdlust tussen de simultaan aantredende ploegen. Drie proeven vonden plaats in de oude turnzaal: het koepsel, het rekkespel en de GB-karretjes-race. Bij de eerste twee ging het voornamelijk om handigheid en koordinatie. Terwijl de derde een evenwichts- en snelheidsproef was. Vooral het koepsel zag er spektakulair uit.

De bedoeling was om als ploeg onder een laken te kruipen, met op kop een lid van het team met een enorm koeiemasker op. Eerst moest men over een tweede bank lopen, waar elk ploeglid een bekertje moest nemen, het naar de overkant brengen en het daar in een emmer gieten, met dien verstande dat men onder het laken bleef en netjes in een rij achter elkaar liep. Normaal gezien kwam hierdoor een 'koe' in beweging, maar bij sommige slecht gekoördineerde ploegen was er eerder sprake van een bende koeien, elk onder een stukje laken.

Waar een spel normaal voor speler én toeschouwer aangenaam is, viel dat bij

deze Sport zonder Grenzen een beetje tegen. In het nieuw zwembad konden weer drie ploegen het opnemen tegen elkaar in het 'zwembadparkoers'. Het was een moeilijke en vermoeiende strijd zodat vooral hier grote tijdsverschillen merkbaar waren tussen de ploegen. Ook het oude (lege) zwembad bleek een ideale plaats om proeven te organiseren. Twee spelletjes kwamen hier aan bod, waarvan er één levensgevaarlijk uitzag. Daar kwam het erop aan bordjes open te gooien met tennisballen zodat de tekst 'Sportraad feestweek' tevoorschijn kwam. Tussen de bordjes en de ballenstroom moest iemand van een andere ploeg gaan staan en trachten zoveel mogelijk ballen 'tegen te houden'. Het tweede spelletje leek veel op het typische TV-spelletje waarbij men kollektief uit een bassin gevuld met ballonnen een of ander ding moet gaan halen.

Ladder

De resterende vier proeven hadden buiten op de kampus plaats. Het tofste spelletje moet toch wel de bierbakken-doolhof geweest zijn, waardoor men zich blinddoekt een weg moest banen en enkele kledingstukken moest oprapen, op mondelinge begeleiding van de andere ploegleden. Het was de enige proef die, zij het in gewijzigde vorm, ook vorig jaar had plaats gevonden. Bij de andere drie proeven hoorden natuurlijk de obligate kwistaks-race en een snelheidsstafette, het 'ladderspel'. Ter afsluiting had Sportraad nog een grandioos eindspel in petto. Op het kunststofvoetbalveld moesten alle ploegen tegelijk een proef uitvoeren. Gewapend met 11 lege bierbakken moest een ploeg van 10 zo snel mogelijk het veld oversteken. Daarbij werd de lege bak naar voor

Net als toen we klein waren, met papa en mama in de GB rondzeeren.
(foto Christine Capeau)

doorgegeven, zodat de eerste erop kon gaan staan, de rest een bak vooruit stapte en er aan het einde weer een bak vrijkwam om naar voren door te geven.

Eén van de grote uitdagingen van Sport zonder Grenzen is, naast de perfecte organisatie, het uidenken van originele spelletjes. In het geval van Sport zonder Grenzen was dit de verdienste van één persoon, wat de verdienste uiteraard nog groter maakte. Pieter Claes, uitvinder van de meeste spelletjes: "Een aantal van de spelletjes zijn in feite een variatie op andere. Het spel in het zwembad bijvoorbeeld, hadden we op een Sport zonder Grenzen in Brussel gezien en we hebben het wat aangepast. De meeste spelletjes zijn echter zelf uitgedacht." Uit de reactie van de meeste ondervraagde spelers bleek dat ze zeer entoesiast waren over de proeven: daarmee was de basis voor het succes van de avond verzekerd.

Een van de problemen waarmee Sport Zonder Grenzen vorig jaar te kampen had, was het gebrek aan toeschouwers. Dit jaar was dat niet anders. Naast de talrijke reserve-ploegen was er niet veel publiek te bespeuren. Josiane Piron, vrijgestelde van Sportraad: "We beseffen dat we inderdaad kwa publieksopkomst lager zitten dan het spektaku-

laire Kwistaks van vorige jaren. Maar we willen ons daar niet blind op staren omdat we over de opkomst van de ploegen zeer tevreden zijn. De kringafvaardigden hebben bijkaar met veel inzet gemobiliseerd. Vorig jaar hadden zes ploegen van de vijftien het laten afweten, en waren er onvolledige ploegen. Dit jaar hebben we, om dat soort problemen weg te werken, ervoor gekozen om een waarborg te vragen, die ons garandeert dat al het voorbereidend werk niet voor niets is."

Absolute winnaars van de Sport zonder Grenzen dit jaar zijn ongetwijfeld de Sportkotters, die met vier ploegen in de eerste vijf eindigden (zie kader). Nieuw dit jaar was het nevenklassement voor de origineelste maskotte, die tegelijkertijd diende als joker. De prijs ging verdiend naar de ploeg van het postgraduaat Mediakunde die als maskotte Ulysse, de levende hond, meehadden, en geen teddybeer zoals de meerderheid van de ploegen of de stereotiepe bak bier van een van de VRG-ploegen.

Pieter De Gryse
Steven Van Garste

Prijsstijgingen

4 vervolg van p.1

meer manoeuvreerruimte te hebben naar de toekomst. Zeker in een algemene tendens van toenadering tot de privésector is het voor een universiteit van kapitaal belang dat ze naar eigen goeddunken kan inspelen op vragen vanuit het bedrijfsleven door zich op een of andere nieuwe wetenschapsstak toe te leggen.

De harmonisatie van de namen van de opleidingen is echter nog vanuit een ander oogpunt financieel belangrijk. Hiermee komen we bij de tweede rationalisatie-doelstelling van het dekreet terecht: kleine richtingen centraliseren. Om die concentratie te realiseren, op te treden Coens voor het criterium van de studentenaantallen: bestaande richtingen die in de twee voorafgaande academiejaren geen gemiddelde behaalden van twintig ingeschreven studenten in de eerste cyclus (kandidaturen) en tien in de tweede (licenties) worden niet meer gefinancierd vanwege de overheid. Voor nieuw op te richten opleidingen liggen deze normen op 40 en 20 (art. 141).

Harmonisatie

Bij het opstellen van de lijst van bestaande richtingen houden de onderhandelaren van de verschillende universiteiten deze rationalisatienormen natuurlijk in het achterhoofd. Universiteiten die weten dat richting A misschien binnenkort niet meer voor financiering in aanmerking komt, proberen die met richting B onder één noemer te brengen. Deze algemene noemer zou volgens hen dan wel weer gespecificeerd kunnen worden op het diploma, in de benaming van de academische graad. De KU Leuven is niet akkoord met deze praktijk en pleit er voor dat de benamingen van de opleiding en van de academische graad zoveel mogelijk gelijklopend zouden zijn. In die context kan het voorbeeld van Orientalistiek aangehaald worden: terwijl de RUG er voor pleitte om alle deelrichtingen onder één noemer te

plaatsen (Orientalistiek), verkoos de KUL alle deelgebieden als aparte richtingen te omschrijven.

Toch doet ook onze universiteit ondertussen duchtig mee aan manipulatie van de segmentering van de opleidingen. Er is de laatste twee maanden een ware koehandel ontstaan op het nivo van de VUir waarbij elke universiteit zoveel mogelijk voor zichzelf interessante richtingen probeert in stand te houden of bij te creëren en de ene richting gebruikt als pasmunt voor de andere, ook al hebben ze niks met elkaar te maken. Een overzicht van alle verschuivingen is hier onmogelijk en vermits het ook vaak om details gaat, beperken we ons hier tot de belangrijkste dealjes. De opgemerkte verschuivingen zijn gebaseerd op een vergelijking van de ontwerplijsten van 15 oktober en 28 november. Waarschijnlijk zijn de onderhandelingen ondertussen al verder gevorderd en is het dan ook niet onmogelijk dat bepaalde twistpunten op een andere manier werden opgelost.

Een belangrijke discussie ontspan zich rond de richtingen Archeologie, Kunstgeschiedenis en Musikologie. Aan de KU Leuven zijn dat sinds jaar en dag drie onderscheiden opleidingen, terwijl de RUG en de VUB maar één diploma 'Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde' kennen, waarbinnen men ook de richting Musikologie kon volgen. Na wat getouwtrek kwam volgens compromis uit de bus: Leuven zal een gezamenlijke kandidatuur Archeologie en Kunstgeschiedenis inrichten, terwijl de licenties gescheiden blijven. Daarnaast is het mogelijk dat men aan de RUG ook nog met een aparte licentie Musikologie begint.

Ook aangaande de bio-ingenieurs (landbouw) werd een compromis bereikt. Hier was het de RUG die naar een verregaande opsplitsing van opleidingen wou (7), terwijl de KUL enkel de opleidingen Landbouwkunde en Schei-

kunde wou onderscheiden. Na een volle dag onderhandelen raakte men akkoord over een onderscheid tussen vier opleidingen. Waarop de rector van de VUB, die naar verluidt de hele dag gezweven had, nog een vijfde opleiding voorstelde en - "we moesten de man toch ook iets geven" - prompt ook kreeg.

Rektoren

De KU Leuven haalde echter op andere punten haar slag ruimschoots thuis. Zo slaagde ze erin, door samen te spannen met Ruca, Ufsia en LUC, om een aparte opleiding 'Handelsingenieur in de beleidsinformatika' in te stellen. Ook in de zaak van Orientalistiek (zie hoger) haalde ze haar schapjes op het droge: in de laatste versie van de lijst staan niet minder dan negen aparte opleidingen voor die studierichting. Veel richtingen verdwijnen er dus niet aan de KUL in de toekomst, in tegenstelling tot de RUG en de VUB die onder druk van de rationalisatienormen gedwongen waren een aantal kleine richtingen bij grotere onder te brengen. Zo verdwijnen aan de RUG (onder andere) Staats- en Bestuurswetenschappen, Internationale Betrekkingen, Algemene Economische Wetenschappen en Bedrijfs-economische Wetenschappen en de opgesplitste kandidaturen in Politieke en Sociale Wetenschappen.

Net als met het politiek akkoord rond de spreiding van het universitair aanbod geven de Vlaamse universiteiten zich weer schaamteloos over aan een onderhandelingspolitiek van het laagste nivo. Wat hun onderhandelaren (rektoren en dekanen) verstaan onder 'rationalisatie' overstijgt het rationeel nivo van een eenvoudig optelsommetje niet. Onderwijskundige argumenten komen in dit debat slechts zelden aan bod - bij ons weten enkel in het geval van Musikologie -, wat aanleiding geeft tot misbakels als het samensmelten van richtingen die slechts drie of vier vakken gemeen hebben (kandidaturen Archeologie en Kunstgeschiedenis). Toekomstige archeologen zullen alleszins raar opkijken als ze op dit soort kunstgrepen stuiten.

Pieter De Gryse

EINDUITSLAG

SPORT

Uitslagen basket heren vorige week
Pauskollege-Ekonomika: 51 - 28
Historia-Romania: 42 - 18
Camillo Torres-Germania: 78 - 15
LBK-Apolloon: 48 - 75
Vlaamse Monnik-VTK: 67 - 47
Politika-Chemika: 53 - 63

De wedstrijden van volgende week.
Volleybal 18/12 vanaf 13.00 u:
wedstrijden tussen Kilo, Terbank, Apolloon, Romania, Psychologie, Germania, Pauskollege, LBK, Salvast, Wina, Thomas Morus, Politika, Ekonomika, VRG, Historia, Camillo Torres, Pedagogie, VTK en Medika.
Voetbal 16/12 tussen 16.00 u en 20.00 u achtereenvolgens: Apolloon en VTK, Lerkeveld en Psychologie, Sportraad en Germania, Thomas Morus en Medika. Op 17/12 spelen vanaf 16.00 u tot 23.00 u achtereenvolgens Salvast en Apollonia, Politika en Terbank, Historia en Kilo (forfait), Apolloon en Arenberg, Thomas Morus en Camillo Torres, Sportraad en Pauskollege, Lerkeveld en Ekonomika.
Basketbal 16/12 vanaf 21.00 u
Wina en Psychologie, Historia en Pauskollege. Op 19/12 vanaf 21.00 u Ekonomika en Romania, VRG en Wina.
Allesmaal voor de heren natuurlijk.

1. ISTE KAN LO	311
2. 2de kan kiné	307
3. Citec	297
4. Apolloon	295
5. Proosit	254
6. Ekonomika	248
7. Politika II	243
8. Rendstons	242
9. Pius X	233
10. Sheaptown	229
11. 2de lic. VRG	227
12. Medika I	217
13. Katechetika	216
14. Iste ir. LBK	210
15. LBK II	205
16. VRG	199
17. VTK I	193
18. Holleberg	185
19. Bios	181
20. Terbank	178
21. LBK I	176
22. Pedagogie	171
23. Postgrad Mediakunde	159
24. Eoos	157
25. PMT	147
26. Verenigde Kontrasten	146
27. Medika II	141
28. Farmaceutika	132
29. Geologie	130
30. Politika I	122
31. Iste lic VRG	106
32. Psychologie	104
33. VTK II	50

Wat het Vlaams Blok zeker niet gewild heeft

Progressieve frontvorming in Vlaanderen

Als zwarte zondag dan al voor iets positiefs gezorgd heeft is het ongetwijfeld het feit dat progressief Vlaanderen eindelijk wakker geschud is. Iedereen die nu nog durft beweren dat het met ekstreem-rechts in België wel niet zo'n vaart zal lopen en dat het na een tijdje wel zal overwaaien mist duidelijk realiteitszin. De redenering dat elke aandacht voor ekstreem-rechts nog hun aanhang versterkt, heeft de laatste weken overduidelijk zijn failliet bewezen. Overal in Vlaanderen bemerk je dan ook dat het racisme-tema terug brandend actueel is en dat heel wat mensen duidelijk bereid zijn om zich rond het anti-racisme vraagstuk te engageren.

Koploper in deze evolutie was, naar aloude traditie, de grootste studentenstad van Vlaanderen. Slechts enkele uren na het binnenlopen van de eerste verkiezingsresultaten werd immers spontaan beslist om een nieuwe beweging op te richten. Vanuit de gedachte dat enkel een brede anti-racisme beweging in staat is om de traditionele politieke partijen ervan te weerhouden om onder druk van het Vlaams Blok naar rechts op te schuiven, werd resoluut gekozen om een breed forum op te richten: Het Anti-Racistisch Forum (ARF) was geboren. Het eerste teken van leven van dit forum ging trouwens niet ongemerkt voorbij. Op een goede week tijd slaagde het ARF er immers in om meer dan 3000 man op straat te brengen en een 45-tal verenigingen achter zijn eisenpakket te scharen.

Aangemoedigd door dit succes bouwt het ARF nu verder zijn werking uit. Volgende week donderdag wordt er dan ook een bijeenkomst met alle geïnteresseerden rond de anti-racisme problematiek georganiseerd. Vlamingen actief in het studentenmilieu, de vakbonden, de migrantencentra, de vredesbeweging, de Derde-Wereld beweging, de kristelijke basisbewegingen, de homo-beweging en de milieubeweging worden op deze open vergadering verwacht. Uit die bijeenkomst zal moeten blijken welke concrete initiatieven, ondermeer naar de beleidsverantwoordelijken in onze maatschappij, kunnen genomen worden om daadwerkelijk werk te gaan maken van

een integratiebeleid. Aangezien het ARF ook een versplintering van alle anti-racistische krachten wil tegengaan, stelt het zich ook tot doel bepaalde 'privee-initiatieven' te promoten en te streven naar een betere coördinatie van verschillende acties. Hierdoor wil men ten alle prijze vermijden dat bepaalde waardevolle initiatieven rond integratie de mist ingaan of, wat in België wel eens meer gebeurt, totaal verzuild geraken.

Een week na het ontstaan van het ARF is op nationaal vlak ook een 'Komitee voor democratie en verdraagzaamheid' opgericht. Deze vereniging, die achter de schermen op de logistieke steun en de ervaring van het Vaka kan rekenen, pleit voor een meer oprechte democratie en voor een brede antiracisme-beweging. Voorlopig bestaat de vereniging uit een dertigtal personen uit een achttal (vooral nieuwe) sociale bewegingen. Op donderdag 19 december houdt deze vereniging trouwens een persconferentie die het een en het ander moet toelichten. Vermoedelijk wordt daarop ook aangekondigd dat er in samenwerking met 'Jongeren tegen racisme' (vooralnog een 'papier' organisatie) op 22 maart een 'Optocht voor vriendschap en gelijkheid' zal georganiseerd worden. Men spreekt nu al van een antiracistische vredesbetoging waar uiteindelijk 100.000 betogers zouden moeten opdagen.

In de marge kan men trouwens nu al wat kritiek op haar werking noteren.

Vooraf vanuit progressieve vakbondszijde wijst men erop dat men erop moet toezien dat dit comité voldoende democratisch werkt en dat de hogergevoemde 30 personaliteiten uiteindelijk geen alibi mogen vormen voor de vereniging waaruit ze afkomstig zijn om zelf aan de kant te blijven staan.

De vakbonden hebben trouwens, samen met enkele Derde- en Vierde-wereldbewegingen, de Vredesbeweging en enkele migrantenbewegingen een tijdelijk 'Oproepcomité voor een open democratie' opgericht dat pleit voor een geloofwaardige democratie. Zij organiseren maandagavond een vredeswake in het fort van Breendonck, symbool van onderdrukking en rassenaat.

De ontstane dynamiek rond het antiracismetema weerspiegelt zich echter

niet alleen in het oprichten van enkele nieuwe verenigingen; ook de reeds bestaande bewegingen kunnen op een groeiende belangstelling rekenen. Een van die verenigingen zijn de Studenten Tegen Racisme (STeR), die al een viertal jaren rond anti-racisme werken in Leuven en Antwerpen. STeR werd vooral bekend door hun actie rond 'fakulteiten zonder racisme', een titel die verleend werd aan elke fakulteit die erin slaagde 60% van de studenten achter een anti-racisme verklaring te scharen. STeR-Leuven is trouwens van plan om eind februari een racisme-week te organiseren waar naast een inhoudelijk luik (o.a. rond concentratiescholen) ook plaats is voor een multi-kulturele happening.

In navolging van Leuven en Antwerpen zit ook in Gent de anti-racismewerking in het studentenmilieu duidelijk in de lift. De STeR-kern Gent, die een tweetal jaren geleden kon rekenen op nogal wat sympathie bij de Gentse universiteitsstudenten, maar vorig jaar van het toneel verdween, werd vorige week maandag heropgericht. Op deze startvergadering waren trouwens meer dan 100 studenten aanwezig, waardoor deze vereniging zich verplicht zag, uit louter praktische overwegingen, een

dagelijks bestuur op te stellen. Er werd bovendien al dadelijk beslist in navolging van Leuven, op 18 december een 'Optocht voor verdraagzaamheid' te organiseren. Voor de ondersteuning van deze optocht werden overigens 140 verenigingen aangeschreven. Het is dan ook de bedoeling om ook in Gent na de betoging zo vlug mogelijk met een Anti-Racistisch Forum van start te gaan. Twee dagen na het (her)oprichten van STeR-Gent ging men ook in Brussel van start met een STeR kern en denkt men aan het verzamelen van een aantal verenigingen in een ARF-werking.

Voorlopig blijft dus enkel West-Vlaanderen nog achter met het oprichten van een structureel georganiseerd Anti-Racisme beweging. De vaststelling dat ook ekstreem-rechts het in deze provincie een stuk moeilijker heeft om zich even explosief te ontwikkelen als elders in België is hier waarschijnlijk niet vreemd aan.

Pieter Vandekerckhove

Het Anti-Racistisch Forum vergadert donderdagavond, om 20.00 u in MT 22. Alle geïnteresseerden zijn van harte welkom.

(Foto Karel De Weerd)

Tijdens de maand december krijgt U bij elke
Macintosh Classic, Classic II en LC *
een StyleWriter**
cadeau

Apple Education Center
Tiensestraat 178
3000 Leuven
tel 290390

*Macintosh LC met 12" kleurenscherm ** Inktjetprinter met laserkwaliteit, normale prijs 19.900 fr.
Met terugwerkende kracht tot 27 oktober

Werkgroep rechtvaardige en verantwoorde landbouw

De 'vrije markt' is een machtsmarkt

Landbouwpolitiek is een onderwerp waarover in brede kring slechts zelden gedebatteerd wordt. Jaarlijks sluiten zich weliswaar een aantal landbouwministers op voor een maratonvergadering over prijzen, kwota en budgetten en nu en dan komen boze boeren luidrechtig op straat. Zoals enkele dagen terug nog in Maastricht. Maar Jan modaal lijkt van de problemen in de landbouwsector niet wakker te liggen. Hoe belangrijk die ook zijn: de landbouwpolitiek heeft namelijk alles te maken met wat we voor ons dagelijks brood uitgeven, met hoe gezond en hormonenarm onze biefstuk is, met de kwaliteit van ons leefmilieu, met de uitbuiting van de Derde Wereld. Een ingewikkeld kluis, en bovendien vaak een stinkend potje, dat voor sommige belangengroepen beter gedekt blijft. Ook voor de boeren?

Vorig jaar vierde de Belgische Boerenbond met veel poeha haar eeuwfeest. De feestvreugde werd weliswaar fel getemperd door de varkenspest die de Vlaamse kwekers teisterde. En heel even leek het alsof in Vlaanderen een heus politiek debat rond de landbouwpolitiek zou losbarsten. Plots hadden tal van politici en publicisten de mond vol over dierenwelzijn, over 'open' en 'gesloten' bedrijven of over mestoverschotten.

In de opiniebladzijden van *De Standaard* vocht de norbertijn Luc Vankrunkelsven van de 'Werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw' een ware woedenoorlog uit met Boerenbond-kopman Noël Devisch. Vankrunkelsven kaderde de varkenspest in de opkomst van de intensieve varkenshouderij. Deze zogenaamde 'agro-bedrijven' concentreren zich bij voorkeur bij de veevoerproducenten, om transportkosten te beperken. Daardoor wordt echter een kwetsbare situatie voor de dierengezondheid gecreëerd. De overconcentratie verhoogt het risico op epidemische ziekten, zoals de varkenspest. Vankrunkelsven aarzelt niet om de Belgische Boerenbond met de vinger te wijzen: in de evolutie die het varkenspestdrama tot gevolg had, speelde de Boerenbond door haar economische activiteiten een actieve rol. Aveve, de aan- en verkoopvereniging van de Belgische Boerenbond, is niet alleen de grootste leverancier van veevoerders, maar ook handelaar in slachtvarkens en in de vleesverwerking en -verkoop. "Het is dan ook bijzonder hypocriet van deze 'boerenorganisatie' om zich nu voor te doen als verdediger van het kleinere, gesloten varkensbedrijf", aldus Vankrunkelsven.

Intensivering

De Werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw heeft intussen haar activiteiten niet stilgelegd. Als een ontmoetingsplaats van landbouwers, van milieu-activisten, van consumentengroeperingen en van de Derde Wereldwerking (zie kaderje), blijft de groep allerhande activiteiten opzetten om de dialoog over een 'alternatieve' landbouwpolitiek tussen die verschillende groepen aan te wakkeren en levendig te houden.

Sinds de grote landbouwkrisis van het einde van de negentiende eeuw kent de boerenstiel in ons land een aantal

konstante ontwikkelingen: vermindering van het aantal tewerkgestelden in de sector, intensivering en specialisatie van de activiteiten en vooral een spectaculaire verhoging van de arbeidsproductiviteit. Enkele voorbeelden. Het aandeel van de actieve beroepsbevolking in de primaire sector is in ons land in één eeuw tijd teruggegaan van 31% tot amper 2,7%. De laatste veertig jaar is het aantal traktoren daarentegen meer dan vertienvoudigd. Het kleiner aantal boeren met zijn uitgebreid machinepark bewerkt een steeds kleinere oppervlakte. En toch blijft de productie steeds meer stijgen. Niet verwonderlijk, als je bedenkt dat een doorsnee Belgische koe op die laatste veertig jaar tijd jaarlijks 300 liter melk meer levert, dat een hektare niet langer drie ton, maar bijna zeven ton graan opbrengt, dat de Belgische tomaatproductie op dezelfde 750 ha op drie decennia tijd verdriedubbeld is,...

Fundamenteel bij al dat cijfermateriaal is het overschrijven van de zelfvoorzieningsgraad omstreeks 1959. Tot in de vijftiger jaren kun je eigenlijk stellen dat de landbouwsector grotendeels gesaneerd werd. Zo bijvoorbeeld betekende de vermindering van het aantal akteven in de boerenstiel vaak in de eerste plaats een terugdringen van de verdoeken werkloosheid. De produktiviteitsstijging maakte België steeds minder afhankelijk van de invoer van voedingsmiddelen uit het buitenland. De laatste decennia heeft die produktiviteitsstijging evenwel niet langer met zelfvoorziening te maken, maar met bikkelharde concurrentie. Boeren zijn technici geworden, die door loodzware investeringen steeds meer opgepepte producten op de markt proberen te brengen.

Om in de concurrentieslag te kunnen volgen, moeten de boeren zwaar investeren en zich daarvoor vaak diep in de schulden werken. Hun financiële situatie is soms uitzichtloos. Zo worden we in België meer en meer gekonfronteerd met een tragedie die men in de Verenigde Staten al jaren kent, namelijk dat steeds meer jonge boeren de hand aan zichzelf slaan. "Heel onlangs nog hebben opnieuw enkele jonge boeren zelfmoord gepleegd," aldus pater Vankrunkelsven. "Maar dat mag niet gezegd worden, want anders draagen de weduwes achteraf nog voor de schuldenlast op."

Tijdens de jaren zeventig en tachtig heeft de overproductie van de Europese landbouw gezorgd voor de bekende

graanoverschotten, boterbergen en melkplannen, die aanvankelijk netjes door de Gemeenschap overgekocht en opgeslagen werden. Eenmaal de begrotingskosten voor die operatie werkelijk ondraaglijk werden, probeerde de Gemeenschap die overschotten met kwota en vooral met prijsbeperkingen terug te dringen. Met een averechts effect: de kleine boertjes zien hun inkomen voortdurend krimpen en gaan over de kop, waarop hun marktaandeel door de meer productieve bedrijven overgenomen wordt. De prijsbeperkingen in de landbouw hebben het aantal producenten verder naar beneden gejaagd, maar paradoxaal genoeg is de productie zelf allerminst gedaald. De productie beheersen kan duidelijk niet met prijsmanipulaties alleen. "Zonder specifieke produktiebeperkende maatregelen, stijgt de produktie altijd," zo merkt Vankrunkelsven terecht op, "zowel bij prijsstijging als bij prijsdaling".

De aktes van de boeren zelf voor een stijging van de landbouwoprijzen, kunnen bij de publieke opinie doorgaans op weinig sympathie rekenen. Ten onrechte, want een verbetering van het inkomen van de boeren heeft weinig reperkusies op de prijzen die de konsument in de winkel betaalt. Voedsel wordt, voor het op ons bord terecht komt, verkocht en opgekocht, verwerkt, opgeslagen, verhandeld en getransporteerd. Wat de boer van de kostprijs van het voedsel te zien krijgt, is dan ook minimaal. Als je voor vijftig frank brood koopt, heeft de boer voor zo'n zeven frank tarwe verkocht; zeven frank bruto, waarmee hij zijn leningen moet afbetalen, zijn meststoffen moet aankopen,... Kortom, een inkomensverhoging van 1% voor de boer zou in de huidige prijsstructuur voor de konsument een meeruitgave van 0,02% met zich meebrengen, een peulschilletje dus.

In de huidige prijsstructuur, want in feite worden in de landbouwoprijzen een aantal kosten voor het ogenblik helemaal niet meegerekend. De intensieve produktiemethodes leveren de konsument niet bepaald gezonde voedingsmiddelen op. In zekere zin zou je dus ook de geneeskundige kosten voor tal van welvaartsziekten die ze in de hand werken, in de kostprijs moeten meerekenen. Net als de milieukosten trouwens, want de overproductie in de landbouw is niet bepaald milieu-vriendelijk.

Vankrunkelsven: "De milieubeweging heeft echter de grote fout gemaakt de boeren zwart te maken. Het is te gemakkelijk te zeggen dat de boeren de vuilzakken zijn. De boeren zelf worden ook meegeeferd. Ze zijn zelf ook het slachtoffer van de milieuverloeding."

"Daarom zijn wij met de Werkgroep aan de kant van de boeren gaan staan. Een aanpak die wat weg heeft van de Bevrijdingsteologie: partij kiezen voor de slachtoffers. De boeren zelf voelen het 'alternatieve' van die aanpak slechts langzaam aan, da's waar. Als wij hen opzoeken voor gespreksavonden of zo,

WERK GROEP

De Werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw is eigenlijk toevallig ontstaan. Aanleiding was een bezinningsweekend in de Norbertijnerabdij van Averbode eind 1989, met de Nederlandse priester en Euro-parlementslid Herman Verbeeck. Daar kwamen voor het eerst een veertigtal boeren en boerinnen, konsumenten, milieu-activisten en Derde Wereldwerkers tot een dialoog over een alternatief landbouwbeleid. Hierbij aarzelden men niet om in te gaan tegen de belangen van de zogenaamde agro-business.

De norbertijnerpater Luc Vankrunkelsven beschouwt zichzelf zeker niet als de landbouwspecialist van de groep. Hij is de publicist en woordvoerder van de Werkgroep geworden. Als norbertijnerpater kan men hem niet broodroven en bovendien moet hij geen rekening houden met vrouw of kinderen. "Er kan hoogstens druk uitgeoefend worden om mij het zwijgen op te leggen. Ik ontdek hier als het ware een nieuwe zin van het celibaat," voegt hij er lachend aan toe.

Aanvankelijk heeft de Werkgroep zich vooral op de varkenspest gecon-

spit. Maar Vankrunkelsven en zijn kompanen zijn na het varkenspest-drama blijven nadenken en discussiëren, zijn ook vrij tribunes blijven publiceren. Naast de bundel 'Het Varkens-Tribunaal', is intussen ook al een krantje over de Gatt-onderhandelingen samengesteld en onlangs is er ééntje over het EG-landbouwbeleid verschenen: het 'EG-Tribunaal'. Gelijkaardige ideeën als die van de Werkgroep zijn ook vrij krachtig verwoord in het Epo-dossier '100 jaar Boeren', dat vorig jaar op de markt kwam.

Met hun informatie en voorstellen voor een alternatief landbouwbeleid trekt de Werkgroep ook nog steeds de boer op, om de mensen op het platteland zelf aan het denken te zetten. Of organiseert hij debatten, zoals vorige week nog in Brussel, naar aanleiding van het voorstel van EG-landbouwkommissaris McSharry.

(BL/PVDF)
De krantjes van de Werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw kunnen besteld worden bij Carine Van Coubergen, De Leescorfstraat 64, 2140 Borgerhout.

zijn ze aanvankelijk bang. Maar als ze voelen dat men voor hen kiert, groeit het vertrouwen. Dat gebeurt ondermeer met de verspreiding van onze krantjes, waarin de vele vrije tribunes en de lezersbrieven die we geschreven hebben, samengebundeld zijn. Vooral het krantje 'Het Varkens-Tribunaal', rond de varkenspest, is de deur uitgevloen. We hebben er heel wat boeren mee aan het denken gezet."

"Probleem is evenwel dat de grootste boerenorganisatie, de Belgische Boerenbond, blijft zweren bij produktiestijging. Dat hebben we op het EG-Tribunaal, dat we vorige week in Brussel organiseerden, nog maar eens moeten vaststellen. De kleinere boerenyndikanten, het Algemeen Boerenyndikaat en het Vlaams Agrarisch Centrum, zijn voor een produktiebeperking gewonnen. Maar volgens de Boerenbond willen de boeren verder groeien. Dat wil zeggen: verder investeren, schulden maken, risico's nemen, het milieu verloederen, overproduceren, de kleintjes systematisch wegkurreren en de produktie aan te lage prijzen aan de agro-business sluiten, die er dan grove winsten uit kan slaan."

McSharry

"Ook het EG-beleid blijft op het aloude stramien verder boeren. In het voorstel van EG-kommissaris McSharry, dat op dit ogenblik in het Europees Parlement besproken wordt, wordt dit wel handig gekamoufléerd. McSharry doet alsof hij een groene jongen is. Maar eigenlijk zal zijn plan een soort tweedeling in Europa in het leven roepen. Het aksent van het voorgestelde beleid ligt op die regio's waar intensief en milieuschadelijk verder geproduceerd kan worden, niet langer door de boeren, maar door industriële produktiegianten. Die kunnen de voorgestelde prijsverlagingen wel opvangen. Elders probeert McSharry voor de schone schijn enkele boeren ter plekke te houden. Voor het landschap, als een soort parkwachters. Maar dat pikken jonge boeren niet!"

Nochtans kan het ook anders. Het grote schandaal is niet dat er subsidies aan de landbouw besteed worden, maar wel dat ze de verkeerde richting uitgaan. Van de 14.000 miljard die de EG aan het landbouwbeleid uitgeeft, gaat er 85% naar de agro-business. Dat geld gaat verloren voor de boer, die met zijn laag inkomen nauwelijks het hoofd boven water kan houden. Maar het gaat ook verloren voor actieve milieubeschermer, het gaat verloren voor kwaliteitszorg ten voordele van de konsument,...

Vankrunkelsven: "Het zijn die groepen die we in nieuwe koalities bij elkaar proberen te brengen. Voorlopig nog erg informeel, maar in Nederland of Duitsland of zelfs in Wallonië groeien er ook georganiseerde initiatieven. In Vlaanderen volgen de konsumentenverenigingen nog niet echt. Nochtans is de konsument

in dit debat bijzonder belangrijk. De konsument heeft de absolute meerderheid! Vraag is alleen of hij wel zijn verantwoordelijkheid op zich wil nemen."

Massagetafel

"Dat kan bijvoorbeeld door concrete initiatieven die de relatie tussen konsument en producent bevorderen. Zo bijvoorbeeld hebben we met de Werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw een aantal konsumenten rond een biologische boer in Schriek bijgebracht. Zij kopen als het ware de grond vrie."

"Ik geloof in dergelijke symbolische dingen. Langzaam zullen we de konsument wel bewust maken. Aangezien we met de Werkgroep aan de kant van de boer willen staan, kiezen we niet meteen voor 100% voor biologische landbouw, al is dat op termijn wel de weg. De biologische landbouw is de enige groep in de boerenstiel. De rest is oververzadigd. Het winkeltje rond het bedrijf in Schriek wijst ons als het ware de richting. En ik heb zelfs al mensen van het ministerie van Landbouw over de vloer gekregen. In eigen naam komen ze me opzoeken, omdat ze ook wel beseffen dat het systeem waarin ze meedraaien niet kan blijven bestaan. Ze zijn als kleine profeten."

Benoit Lannoo
Pieter Vandekerckhove

'100 jaar Boeren' van Jan Aertsen, Luc Vankrunkelsven e.a., EPO, 220 pag., 598 fr.

PIKKEDIEF

Fietsen stelen mag dan al een geliefkoosde sport zijn van vele Leuvense residenten, de politie heeft er ook een aardig handje van weg. De heren pakken het zelfs professioneel aan en verwaardigen het zich niet om geen trósjés tegelijk mee te nemen. "Takkeldienst voor verkeerd geparkeerde tweewielers" heet dat dan. Een tip van professor Theo Van Der Wateren, specialist terzake, bracht ons op het spoor van de activiteiten van deze georganiseerde bende. Straffer nog: bij het eerste telefoontje van onzentwege bekenden de heren al. Besluit: wie in de afgelopen twee weken vaststelde dat zijn fiets verdwenen was aan het station, heeft een grote kans om die bij de politiediensten in Heverlee terug te vinden. Daar staan nog zo'n 15 vehikels op hun eigenaar te wachten. De politie laat ook weten dat verkeerdparkeerders aan het Arenberginstituut (Naamsstr. 96) in de toekomst op dezelfde sanktie kunnen rekenen.

Splitting vzw Kultuurraad/Stuc door kringen bekrachtigd

Met het mandaat op zak

Vorige week stelden we het tussentijds rapport van de herstructureringscommissie binnen Kultuurraad (Kura) voor, waarin een splitsing van Kura en Stuc wordt voorgesteld. Vorige vrijdag werd dat verslag op Kura met kringstandpunten bijna unaniem goedgekeurd. Daarmee luiden de kringen misschien een historisch proces in, dat heel wat consequenties zou kunnen inhouden voor de Leuvense studentenkultuur en -beweging. Het is echter verre van duidelijk of de herstructurering zoals die in het verslag wordt geschetst technisch mogelijk is binnen de gegeven omstandigheden. Ze zou immers noodzakelijk ook een aantal externe wijzigingen met zich meebrengen, zowel op het nivo van de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS) als op het nivo van de Leuvense overkoepelende Kringorganisatie (Loko).

Het voorstel van de Werkgroep Herstructurering, zoals in het eindverslag geformuleerd, is om een aparte vzw Stuc te creëren. Dit heeft volgens de nota een dubbele reden. Ten eerste wil men zo de continuïteit van de werking garanderen – hetgeen nodig is voor de erkenning in het teaterdecreet – en "met een jaarlijks wisselende Algemene Vergadering van Raad van Beheer kan dit niet". Ten tweede kan men op die manier een financiële scheiding van Kultuurraad en het Stuc doorvoeren en Kultuurraad voldoende geld toeschrijven om een volwaardige werking uit te bouwen. Die basisingerentie was belangrijk voor de kringen zeer aanvaardbaar: op de AV van vrijdag stemde van de 13 aanwezige kringen enkel Historia tegen. Er was geen enkele onthouding.

Werkingsgeld

Vanuit de presidia kwamen nochtans een aantal fundamentele bedenkingen: minstens drie kringen merkten op dat het gevaar bestaat dat het Stuc verder van de studenten zal weggroeien. Ook over het geld dat bij de splitsing naar Kultuurraad zou moeten gaan, maakten een aantal kringen zich zorgen. Tenslotte merkte men op dat het rapport nogal vaag blijft over de concrete invulling van Kura. Uit deze opmerkingen distilleerde de voorzitter drie minimumeisen die samen met het eindverslag werden goedgekeurd. Eigenaardig genoeg verwezen die minimumeisen niet helemaal naar de fundamentele opmerkingen van de kringen en spraken ze over "voldoen aan de wettelijke vereisten" en "behoud van het werkingsgeld voor het Stuc".

Belangrijk is wel om het statuut te kennen dat door Kultuurraad aan het eindverslag wordt toegekend. Volgens de leden van de commissie hebben de kringen door het eindverslag goed te keuren enkel nog maar een mandaat gegeven om concreet werk te maken van de herstructurering.

Die invulling zal zeker niet van een leien dakje lopen. Het voorstel is om voor Stuc vzw een rechtstreekse subsidieaanvraag in te dienen bij de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS). Op dit moment is het zo dat een representatieve studentenvereniging, in casu Loko, gesubsidieerd wordt door RvS en dat daarbinnen, met vaste verdeelstelsels, de totale som wordt verdeeld onder de verschillende geledingen, waarvan Kultuurraad er één is. Kultuurraad besteedt haar deel, in 1991 3,1 miljoen, bijna integraal aan de werking van het Stuc. Bij de afsplitsing van het Stuc zou Kultuurraad via Loko een kleinere begroting indienen (ongeveer 1 miljoen), terwijl het Stuc hetzelfde bedrag als wat het nu krijgt, aan RvS zou vragen.

Bij dat scenario zijn er echter twee serieuze struikelstenen. Ten eerste moet Loko zich als geheel bereid verklaren om een begroting in te dienen die zo'n twintig procent lager ligt dan de vorige (8 in plaats van 10 miljoen). Dat is natuurlijk niet zo evident, gezien de symbolische waarde die normaal aan subsidiëring gehecht wordt en die het moeilijk maakt voor een vereniging om zomaar een stap terug te doen. Bovendien is er voor Loko geen enkele reden om afstand

ten regelt. In de wet zelf wordt met geen woord over studentenbewegingen gezegd: er zijn enkel toelagen voor "werking der sociale diensten, der oriënteringsdiensten, der spijshuizen en studentenhuizen". In de Memorie van toelichting staan echter wel (vage) verwijzingen naar het betoelagen van een studentenwerking.

Naast de bovenvermelde activiteiten spreekt de Memorie immers over "medische preventie, culturele activiteiten, sport, medebeheer van studenten...". Aan de universiteiten is de wet dan ook steeds in die zin geïnterpreteerd, al houden regeringscommissarissen het liever bij de strikte termen van de wet. Bij de discussie over de toekenning van toelagen aan het pas opgerichte Loko formuleerde RvS het op 17 december 1986 nog eens expliciet: "Studentenactiviteiten worden beschouwd als deel uitmakend van de Sektor Studentenvoorzieningen."

Oprichting

De procedures inzake subsidiëring van de studentenverenigingen werden bij de oprichting in 1971 van RvS, het orgaan dat bevoegd is voor de verdeling van de overheidssteun aan de sociale sector, meteen geregeld. Daarbij gelden sindsdien in feite twee principes, die ook in 1986 werden geëxpliciteerd. Ten eerste "zijn de toelagen voor studentenactiviteiten bedoeld voor een werking ten opzichte van alle studenten. Zij worden evenwel aan de georganiseerde studentenbeweging toegekend." Sinds

1986 wordt Loko beschouwd als de georganiseerde studentenbeweging in Leuven. In de praktijk betekent dit dat RvS sinds de oprichting er zoveel mogelijk naar streeft om alle studentenactiviteiten via die organisatie te laten subsidiëren. Zo werden rechtstreekse subsidieaanvragen van Ekonomika – dat tot voor twee jaar geen deel uitmaakte van Loko – en van vrije verenigingen, die ook subsidies kunnen krijgen bij Loko, stelselmatig teruggedrukt. Het tweede principe dat door RvS gehanteerd wordt, is dat Loko de toegekende subsidies autonoom kan verdelen over haar onderdelen.

Mocht het Stuc zich dus losmaken uit Loko, dan maakt het zich tegelijk los uit 'de georganiseerde studentenbeweging'. Op dat moment wordt Stuc dus een vzw zonder meer, ook al blijft het in essentie studentengericht. En studentengericht 'vzw' zonder meer worden nu eenmaal niet door RvS betaald, zo bevestigde directeur Studentenvoorzieningen en waarnemer op RvS Jan De Vuyst vorige week nog in een gesprek.

De Vuyst: «RvS subsidieert niet de culturele organisaties in het Leuvense, maar wel het culturele leven van de studenten via Loko. Vanaf het moment dat de identiteit tussen Kultuurraad en Stuc wegvalt, wordt subsidiëring van deze laatste problematisch. Als we in dat geval het Stuc zouden subsidiëren, dan is er geen enkele reden om andere organisaties, zoals het Universitair Symfonisch Orkest, het koor of Campustoneel, niet te subsidiëren. In dat geval zouden we echter criteria moeten beginnen uitwer-

ken over welke organisaties wel en welke niet subsidieerbaar zijn.»

Het is echter ook mogelijk dat het Stuc bij een eventuele splitsing niet wordt beschouwd als een 'vzw zonder meer', maar als een dienst die cultuur brengt naar de studenten zoals bijvoorbeeld Alma goedkope maaltijden verstrekt of het Universitair Centrum voor Lichamelijke Opleiding en Sport voor sportmogelijkheden zorgt. Dergelijke diensten kunnen wel rekenen op rechtstreekse subsidiëring. Maar vanaf dat moment zou het Stuc niet meer beschouwd worden als behorend tot de studentenbeweging, maar als een universitair orgaan. Dat zou meteen betekenen dat de universiteit beslist te beginnen met een cultuurcentrum en dat dit het Stuc is. In dat geval wordt trouwens bovengestane argumentatie, dat Loko geen deel van zijn subsidies moet opofferen voor Stuc, versterkt: waarom zou de studentenbeweging het (weinig) geld dat haar toekomt aan een andere sociale sector weggeven?

De kringen beslisten afgelopen vrijdag dus eigenlijk om een project te concretiseren dat zelfs op het eerste gezicht met enorme obstakels te kampen zal krijgen. Men kan zich afvragen of zo'n manier van werken wel efficiënt is. Tenzij de beslissing in feite niets anders was dan "nu mag de werkgroep beginnen nadenken over die herstructurering". In dat geval is nog maar eens bewezen hoe graag de kringen het fundamentele denkwerk aan de 'speciëlisten' van de raden overlaten.

Pieter De Gryse
Steven Van Garste

The Match Factory Girl

Meisje steekt zwavelstokjes je weet wel waar

Het is geen schoonheid, maar ze is toch ook niet lelijk.

Behalve een nieuw teaterstuk van Nova Zembla programmeert het Stuc deze week alleen maar film. In het kader van *Het lied in de film* wordt op maandagavond 'Distant voices, still lives' gedraaid. Terence Davies schetst het leven en lijden van een Britse familie aan de hand van zijn eigen jeugherinneringen. Het gezamenlijk zingen van liedjes moet traumatische ervaringen verzachten. Dat die echter niet vergeten zijn, blijkt uit dit diep emotioneel maar innig mooi drama. De vier volgende dagen gaat de aandacht volledig naar 'The Match Factory Girl' van de Fin Aki Kaurismäki. Vorig jaar voltooide hij met dit deel een *proletarische trilogie*. Degenen die in juni als ontspanning films van het Stuc gingen kijken, herinneren zich de vorige luiken: 'Shadows in Paradise' (1986) en 'Ariël' (1988). De behoefte om te ontsnappen aan de grauwe Finse realiteit speelde ook in die films een belangrijke rol.

In 'Het meisje van de luciferfabriek' is de hoofdrolspeler een 20-jarige Iris overdag etiketten op lucifersdoosjes, een doodsaaie en afstompende bezigheid. 's Avonds moet zij nog koken, wassen, strijken... voor haar tirannieke moeder en stiefvader die konstant aan het televisiescherm gekluisterd zitten. Met hen is geen enkele vorm van communicatie mogelijk, behalve wanneer Iris haar loon moet afstaan. Als ze dan toch een avondje uitgaat, is ze een onopgemerkte muurbloempje. Dit komt niet

zozeer door haar uiterlijk – ze is geen schoonheidskoningin, maar toch ook niet lelijk –, maar wel omdat ze verschrikkelijk schuchter is en voortdurend naar de grond staart. Op een avond gaat ze uit in een splinternieuwe rode jurk, die ze zelf betaald heeft. Ze ontmoet een man, met wie ze de nacht doorbrengt en waarvan ze zwanger wordt. De naïeve Iris merkt dan dat ze voor hem slechts een liefde van één nacht was. Zwaar vernederd zint ze op vraag.

Kaurismäki brengt met dit gegeven

geen verhaal over de vervoering van de arme fabrieksarbeider. Het is veel eerder een sarkastische vertelling over wraak en vernedering. Zijn elliptische, minimalistische stijl ontleent – steelt volgens sommigen – hij van de Franse regisseur Robert Bresson. Alle voor de hand liggende scènes worden geëlimineerd. Zo toont hij van de vluchtige liefdesrelatie enkel de ontmoeting in de dancing en Iris die de volgende morgen uit de kamer van de man komt om naar haar werk te gaan. Wat ertussen gebeurt, is duidelijk genoeg voor een beetje fantasierijk publiek.

Het verschil met Bresson ligt in de wrege ironie en de psychologische uitwerking. Gedreven door een religieus determinisme kan er bij de Fransman geen lachje vanaf. Kaurismäki filmt de menselijke miserie met een bittere humor. De expressieve kracht komt niet voort uit dialogen maar veel eerder uit gebaren of gelaatsuitdrukkingen. Binnen de beperkte duur van de film – 72 minuten – wordt tijd gemaakt voor banale gewoontes zoals het schillen van

een sinaasappel. De zin voor detail waarmee hij Iris geportretteerd heeft, toont de terheid die de regisseur voor zijn personages voelt.

In dat licht kan de plotse overgang van slachtoffer naar kwaadaardig wezen eerder onrealistisch lijken. Haar wraak is geen rechtvaardige noch een psychologisch verklaarbare daad. Het kopen van de rode jurk heeft een mechanisme op gang gebracht dat onverwacht fataal blijkt te zijn. De ommekeer past echter wel in de krachtige, dwingende stijl van Kaurismäki. Er komt geen gemoraliseer aan te pas. Het blijft een sarkastische vertelling.

De titel van het verhaal is de enige verwijzing naar Andersens 'Het meisje met de zwavelstokjes'. Het pessimisme daarentegen is weinig sprookjesachtig. Waar er in de vorige delen van het drieluik nog hoop was op een beter leven, is ontspanning voor Iris onmogelijk. Ze staat buiten alle verkeer, zowel economisch als sociaal. Behalve haar jurk betaalt ze niets zelf; behalve die ene noodlottige keer heeft ze geen sociale contacten. Ook de ommekeer brengt geen heil. Aan het eind van de film weerklinkt het levenslied: 'Mijn liefdesbloem bloeit niet meer, de blik van jouw zijge ogen deed hem verwelken.'

Zelfmoord

Als de deprimerende visie van Kaurismäki al enige gelijkens met die van Fassbinder vertoont, dan gaat de vergelijking zeker op wat het werkwijze van beide filmmakers betreft. Intussen is 'I hired a contract killer' verschenen waarin een man probeert zijn eigen lot in handen te nemen. Nadat hij ontslagen is, lijkt zijn leven niet veel zin meer te hebben. Te laf voor zelfmoord neemt hij een huurmoordenaar onder de arm. Als hij de vrouw van zijn leven ontmoet, probeert hij de killer wanhopig opnieuw te kontaktieren vooraleer die hem gevonden heeft. Ook hier laat de ironie een wrege nasmaak achter.

Duiveltje-doet-al Kaurismäki registreerde niet alleen 'The Match Factory Girl', hij schreef ook het scenario en produceerde de film. Deze grote creativiteit werd hem ingegeven door een delirium tremens en een onder zijn bed doorgebrachte dag, vervuld van bittere zelfhaat. "Als alcoholische en zelfhaat inspireren tot een prachtige film als 'The Match Factory Girl', dan moeten filmmakers misschien wel vaker en meer drinken." aldus Hans Beerecamp, filmkritikus voor het NRC Handelsblad.

Patrick Staudt
Ilse Steen

Over incest en therapie

Een persoonlijke strijd tegen de angst

Anouche Adams, een meisje als een ander, was gedurende tien jaar het slachtoffer van seksueel misbruik door haar vader. Op haar achtste werd ze door hem ontmaagd. Nu is ze 44, ze heeft een man en twee kinderen. Maar haar jeugdervaringen overheersen haar hele leven. In haar boek 'Ik was een vrolijk kind. Over incest en therapie' getuigt ze dat incest echter niet 'levenslang' hoeft te zijn. Een deskundige therapie zal het slachtoffer wel nooit van alle pijn bevrijden, maar kan het leven ondanks alles genietbaar maken en ruimte scheppen voor geloof in een nieuwe toekomst.

Voor België zijn er geen statistieken over het voorkomen van incest voorhanden. In Nederland zou liefst 5 tot 15% van de vrouwen en rond 2% van de mannen slachtoffer zijn van seksueel misbruik in het gezin. Dat blijkt uit het informatie-dossier 'Eerste hulpverlening bij seksueel misbruik van kinderen in het gezin', dat in 1988 werd uitgegeven door het Kabinet van Staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie Miet Smet.

latere leven ook uitdagend kleden, wat door daders van seksueel geweld dan weer als een uitnodiging wordt opgevat. Incestslachtoffers zijn er zich echter niet van bewust dat hun gedrag uitdagend overkomt, zij hebben niets anders geleerd.

De dader maakt altijd misbruik van het vertrouwen van het kind en van zijn machtsoverwicht. Hij dwingt het kind tot geheimhouding en ontkent zijn daden tegenover derden. Daardoor ontstaat er bij het kind een fundamenteel wantrouwen tegenover de buitenwereld. Zo is het erg opvallend dat kinderen die slachtoffer zijn, ook geen vertrouwen kunnen stellen in leraren, moeder, jeugdleider, of andere potentiële vertrouwenspersonen. Hierdoor krijgen veel incestslachtoffers. Nochtans laat seksueel misbruik vaak duidelijke fysieke sporen na: vaginaal of anaal bloeden, mondscheuringen, kneuzingen, ... Maar de meeste mensen sluiten liever hun ogen en oren.

Labiliteit

De meeste slachtoffers zijn meisjes, maar voor jongens heeft incest nog zwaardere gevolgen dan voor meisjes. Bij jongens ontstaat er, door het voortdurende misbruik door een man, verwarring over de eigen seksuele identiteit en geaardheid. Bovendien zouden zij - als echte mannen - seks plezierig moeten vinden en zij vinden seks juist bijzonder onplezierig. Het mannenrolpatroon schrijft voor dat zij actief zijn in het vrijen, en zij beschrijven hun bijdrage daardoor actief, voelen zich minder slachtoffer dan meisjes en kennen bijgevolg een groter schuld- en schaamtegevoel.

De ouders van Anouche vertelden haar dat zij een vrolijk kind was, zijzelf herinnert zich niets meer sinds de dag van haar ontmaagding - ze was toen amper acht jaar oud. Haar jeugdherinneringen beperken zich tot angst voor haar vader: angst om met vader alleen te zijn, angst voor zijn stap op de trap. Ze dierf alleen in bad wanneer er een spannende film op televisie was, want hopelijk bleef

vader dan TV kijken. Ze sloot zich af van leeftijdsgenoten, leefde geïsoleerd. Pas toen ze achtien was vernam ze dat haar twee zussen in dezelfde situatie verkeerden. Rond haar twintigste gedroeg ze zich seksueel uitdagend. Ze had een enorme behoefte aan genegenheid, die ze als kind nooit gekregen had, maar wist niet hoe ze dat verlangen kenbaar kon maken. Van een man wist ze alleen dat die een grote seksuele behoefte had, en dus dacht ze dat de genegenheid van een man te winnen was door seksueel uitdagend gedrag. Met haar eigen man kon ze geen normaal seksueel leven leiden.

Triest-blij

Zelf zegt ze dat haar incestervaringen van haar leven een puinhoop hebben gemaakt. Haar kinderen en haar man hebben daar mee onder geleden en haar capaciteiten - bijvoorbeeld haar meer dan behoorlijke intelligentie - kon ze niet voldoende benutten door haar emotionele labiliteit.

Toch handelt het boek in de eerste plaats niet over haar eigen incestervaringen. Het wil voor alles een aanmoediging zijn voor andere incestslachtoffers: een therapie kan helen. En zij spreekt uit ervaring. Ze heeft, nog afgezien van

gewone dokters, maar liefst zes psychiaters geraadpleegd. Liefde en vriendschap hebben voor haar heel veel betekenis, maar ze beweert dat deskundige hulp noodzakelijk blijft. Wel drukt ze er op dat je als cliënt je eigen therapeut moet kunnen kiezen. In de Vlaamse hulpverlening ontbreekt het aan inzicht in de incestproblematiek. Hulpverleners en therapeuten, zo stelt Anouche Adams, kunnen door hun vaak beperkte inzicht in de problematiek, juist erg veel leed berokkenen. Maar een betrouwbare, geduldige en deskundige therapeut kan veel leed helpen verwerken.

Dat ervaarde Anouche bij haar therapeut. Vóór de therapie zat ze met serieuze zelfmoordgedachten (en pogingen), nu kan ze eindelijk van het leven genieten. Ze leert nu viool spelen, wat ze als een enorme overwinning ervaart. Dit is immers zuiver genieten, wat ze voor haar therapie niet kon. Haar sociale contacten zijn verbeterd, angst is voor een groot stuk uit haar leven verdwenen, ze ervaart de wereld weer als 'werklijkheid' en niet meer als iets schemerigs, en *last but not least*, ze is anders over seksualiteit gaan denken. Ze kende niet het geestelijke en tedere aspect van seksualiteit, seks stond voor haar gelijk aan de fysieke behoefte van de man.

Het boek is verhalend en met een zekere afstandelijkheid geschreven. Het emotionele dat je aan deze problematiek koppelt, is niet te vinden. Het seksueel misbruik zelf komt nauwelijks aan de orde. Dat is ook duidelijk haar opzet: het boek handelt over de gevolgen van het misbruik en haar ervaringen met de therapie.

Het is een openhartige en vlot lezende getuigenis die noch wetenschappelijkheid, noch literaireit pretendeert. Spijtig dat de terapiessessies zelf niet worden weergegeven, en dat niet duidelijk gesteld wordt welke therapie(en) gevolgd wordt (psychoanalyse, client-centered, systeemtherapie, ...)

Het laatste hoofdstuk 'Over therapie, therapeuten en geduld', is wellicht het meest boeiende. Hierin spreekt Anouche Adams als het ware tegen andere incestslachtoffers. Zij zullen zich in haar herkennen, en haar woord van moed en hoop als gefundeerd begrijpen. Bovendien is haar stelling dat een vrouwelijk incestslachtoffer even goed door een mannelijke als door een vrouwelijke therapeut kan geholpen worden. Vroeger dacht ze daar nochtans anders over, maar haar ervaring leerde dat de persoonlijkheid en deskundigheid van de therapeut belangrijker zijn dan het geslacht.

Doorheen het boek blijkt dat zij, opgevoed in een patriarchaal gezinstype, ondanks haar succesvolle therapie, nog steeds het vrouwelijk rolpatroon verinnerlijkt. Ze getuigt van een enorm schuldgevoel ten aanzien van haar kinderen en echgenote, en van een grote dankbaarheid naar haar man toe.

Het boek is op de eerste plaats aan te raden voor incestslachtoffers. Zij zullen er steun, informatie en weloverwogen advies in vinden. Het boek verschijnt in de loop van deze week.

Aleydis Devillé

'Ik was een vrolijk kind. Over incest en therapie'. Anouche Adams, uitgeverij De Toorts, Haarlem. 204 blz., 598 fr.

Rolpatronen

De meeste mensen geloven niet dat vriendelijke mannen die een behoorlijke maatschappelijke positie innemen, verantwoordelijk kunnen zijn voor seksueel geweld op hun kind. Nochtans zijn de incestplegers heel gewone mannen. Het is een misvatting te denken dat ze zich eigenaardig gedragen, of dat ze tot een bepaalde sociale klasse behoren. Het onderzoek naar de motieven tot het plegen van incest en naar incest in het algemeen, staat nog in de kinderschoenen. Eén konstante in diverse onderzoeken is wel dat seksueel geweld meer voorkomt in gezinnen die leven volgens de 'klassieke' rolpatronen van man en vrouw.

In een patriarchaal systeem heeft de man meer macht, maar de vrouw draagt verantwoordelijkheid. Normale mannen zouden ook een gezonde, wat overheersbare behoefte hebben aan seksualiteit. Mannen die incest plegen bekijken het gezinsleven vanuit dat idee: vrouwen zijn altijd verleidelijk, dus ook de dochters, en als de eigen vrouw vaak afwezig is of regelmatig seksueel contact weigert, is het vanzelfsprekend dat de man zich tot zijn dochter wendt. Ook in onze maatschappij is het nog steeds zo dat uiteindelijk de vrouwen toch de schuld krijgen: de dochter gedroeg zich wellicht verleidelijk en de moeder zal haar 'huwelijksplicht' - voor haar man altijd seksueel ter beschikking staan - wel niet nagekomen zijn. In realiteit blijkt het echter meer om een machtsmanifestatie te gaan, dan om het bevredigen van een seksuele behoefte.

De moeder is volgens de buitenwereld vaak de grote schuldige. Zij zit echter in een heel moeilijke positie: kiezen voor haar dochter of voor haar man. Het is voor een vrouw niet zo evident om voor haar dochter te kiezen: vaak is zij economisch afhankelijk van haar man. Bovendien verwacht men van haar dat zij de relaties in het gezin in evenwicht houdt. In een patriarchaal gezinsstructuur stemt de vrouw haar hele leven af op haar man. Kiezen tegen haar man betekent dan ook het in vraag stellen van de zin van haar leven.

Uitdagend

Opvallend is dat veel meisjes die misbruikt werden door hun vader, in hun latere leven vaak opnieuw slachtoffer worden van seksueel geweld. Dat is te verklaren doordat zij van de vader alleen waardering kregen in het stellen van seksueel gedrag. Ander gedrag werd niet aangemoedigd of gezien. Daardoor gaan vele incestslachtoffers zich in hun

HIV-Integratiecentrum Leuven

Hetero's de eerste risikogroep bij Aids

België telt ongeveer 852 aidspatiënten en zeker méér dan de 6610 geregistreerde seropositieven. Elke maand komen daar volgens de Wereldgezondheidsorganisatie 8 aidspatiënten en 93 seropositieven bij. Ondanks het groeiend aantal mensen dat met Aids gekonfronteerd wordt, hangt er rond de ziekte nog steeds een uitgesproken taboesfeer. Over Aids wordt veel geschreven en gepraat, maar als we er in onze onmiddellijke omgeving mee te maken krijgen zwijgen we als de dood. Het HIV-integratiecentrum Leuven wil dat taboe doorbreken door een open gemeenschap te vormen voor iedereen die op een of andere manier met de aidsproblematiek wordt gekonfronteerd of er interesse voor betoont.

Dragers van het HIV-virus beseffen nog het best hoe groot het taboe rond Aids is. Dat taboe uit zich in onbegrip en afstoten, kwaadsprekerij, angst en schijnheiligheid. Het kan zijn oorsprong vinden in onwetendheid, maar ook een bewuste keuze zijn om de 'de goede naam' van de familie of de firma niet op de helling te plaatsen. De drempel is dan ook erg hoog om als drager contact op te nemen met dienstverlenende instanties.

Het taboe houdt ook onjuiste informatie rond de overdracht van aids in stand. De angst voor besmetting door knuffelen, kussen of vrijen zonder geslachtsgemeenschap blijft dan ook bij velen bestaan. Nochtans kan de overdracht van het virus alleen gebeuren via sperma, vaginaal vocht en bloed. Overigens meldt de Wereldgezondheidsorganisatie dat 70 à 75% van de virusdragers

heteroseksueel zijn. Het is dus verkeerd de aidsproblematiek te herleiden tot het probleem van homoseksuelen, hemofiliëpatiënten en druggebruikers.

Het HIV-integratiecentrum legt de nadruk op de wederzijdse beweging van integratie. "Door een groep te isoleren en daar in een prive-sfeertje mee te werken los je helemaal niets op. Aids is iets dat iedereen aanbelangt en integratie wil precies zeggen dat men in een groep met elkaar in contact komt", zegt Paul Aerts, bezieler van het initiatief. Zoets kan alleen maar in een pluralistische vereniging. "Of je nu HIV-dragert bent of niet, jong of oud, blank of zwart, je bent altijd welkom. Ik vind het jammer dat er, vooral in bepaalde katoelike milieus, echte schrikreacties ontstaan. Dat wakert alleen maar het isolement van de HIV-dragert aan."

De concrete werking van het HIV-integratiecentrum valt uiteen in drie luiken. Vooreerst is er de ontmoetingsdienst, waar je terecht kan met alle mogelijke vragen en problemen. De dienstverlening bestaat er voornamelijk in mensen door te verwijzen naar artsen en therapeuten, maar ook naar andere centra. Er is ook het HIV-huis waar zo'n vijf personen samenwonen. Enkele kamers staan ter beschikking voor tijdelijke bewoners. Het huis biedt plaats om sessies te organiseren van zelfhulpgroepen rond Aids. Het HIV-integratiecentrum organiseert die echter bewust niet zelf, want "wij zijn geen medisch of therapeutisch centrum, geen preventieorganisatie en wij beogen geen sociale opvang. Wij zijn een gemeenschap van mensen", aldus Paul Aerts. Tenslotte is er nog het Sint-Michiëlscentrum, waar vrijdagavondontmoetingen plaatshebben. Elke vrijdagavond kunnen vanaf 21.00 u geïnteresseerden samenkomen aan de Sint-Michiëlskerk, in de Naamsestraat 57A. Elke derde vrijdag van de maand wordt een activiteit georganiseerd, bijvoorbeeld een video of een voordracht.

Geslacht

De vzw tracht zonder officiële erkenning of subsidies te werken, maar krijgt wel steun van verscheidene groepen. Die steun is hard nodig indien het huis wil blijven bestaan. Ook de KU Leuven betuigt haar sympathie, maar die blijft voorlopig toch onder de verwachtingen van de organisatoren. De steun van de KU Leuven is immers van groot belang om niet gestigmatiseerd te worden in deze stad. De Unief levert bovendien onderzoek en logistieke steun. Indien de organisatie een huis van de universiteit

zou kunnen betrekken, zou dit niet alleen een financieel duwtje in de rug betekenen, het zou bovendien de problematiek naar een breder en belangrijker, want jong, publiek openbreken. Toch tond rektor Dillemaans, volgens Aerts reeds interesse voor het HIV-integratiecentrum door een paar keer de vice-rector naar een vergadering te sturen. Vermeldenswaardig is ook dat twee KUL-akademici in de Raad van Beheer van de vzw zetelen: Jan Thoen, docent aan de faculteit Wetenschappen en Werner Verbeke, werkteleider aan het Instituut voor Middeleeuwse Studies.

Dit jaar viert het HIV-integratiecentrum zijn eenjarig bestaan. De balans van één jaar werking is zeer positief: 300 mensen krijgen de nieuwsbrief van het centrum en verscheidene HIV-dragers vonden steun bij het integratiecentrum. De studenten worden echter nog te weinig bereikt. Het centrum wil zich daarom speciaal naar het studentepubliek richten voor haar kerfsteentje en viering van haar eenjarig bestaan op vrijdag 20 december in het Sint-Michiëlscentrum.

Aleydis Devillé

016/26.03.01
Platte Lostraat 243 3010 Kessel-Lo

PPA
Service

P.A. verhuur • publiciteit
geluidsregistraties

advertentie

Ons blauw bloed wordt steeds geweigerd

Bloed geven is een nobele daad

Links het blauwe, rechts het rode. Of was het omgekeerd?

(foto Wim Glorieux)

In samenwerking met het Leuvens Bloedtransfusiecentrum van het Rode Kruis, organiseert de Landbouwkring (LBK) op maandag 16 en dinsdag 17 december voor de tweede maal een massale bloedinzameling. Dat is echter niet het enige moment waarop de Leuvenaars of de in Leuven vertoevende student zijn bloed van plasma kwijt kan. Hoe het eigenlijk met bloedinzamelingen in het Leuvense zit, wie wat aan wie geeft, waarom, waar en hoe vaak, vroeg Veto aan Fanny Gyselincq, hoofd van het Bloedtransfusiecentrum Leuven.

Het totaal aantal bloedgevers in België wordt op ongeveer 400.000 geschat, samen goed voor zo'n 750.000 zakjes bloed per jaar. Leuven neemt er daar bijna 45.000 van voor zijn rekening. De inhoud per zakje varieert van persoon tot persoon. Hoe meer men weegt, hoe meer men mag geven. Iemand die 50 kilo weegt mag tot 250 ml afstaan en iemand die het dubbele weegt kan zelfs 400 ml missen. Er is echter een belangrijk verschil tussen okasionele gevers en vaste donors. 'Vast' is trouwens een

relatief begrip aangezien elk individu maximaal viermaal per jaar bloed kan geven en er tussen elke bloedafname minstens twee maanden moeten verlopen. Deze beperking moet een ernstig ijzertekort vermijden.

Bovendien bepaalt de wet dat elke donor tussen 18 en 65 jaar oud moet zijn en in een goede gezondheid verkeren. Dat betekent voornamelijk dat hij geen hart-, long-, lever- of nierziekte mag hebben en niet aan een infectie of besmettelijke ziekte mag lijden. Hierbij kan bijvoorbeeld aan hepatitis en Aids gedacht worden. Ook het gebruik van medicatie kan een tijdelijke tegenindicatie zijn. Net zoals men trouwens tijdens of vlak na een zwangerschap best geen bloed kan geven. Mensen die lange tijd in het buitenland hebben verbleven, en met name in tropische streken, moeten ongeveer een jaar wachten vooraleer ze bloed mogen geven. Een ziekte zoals malaria heeft immers een lange incubatieperiode, dit wil zeggen de periode tussen de opnemng van de infectie en het uitbreken van de ziekte. Dit geldt zoveel voor Belgen als voor buitenlanders.

Er bestaan twee belangrijke mogelijkheden om bloed te geven. Ten eerste kan iedereen terecht in een van de Bloedtransfusiecentra die zich in de meeste

grote steden van België bevinden. In Leuven is het bloedtransfusiecentrum gelegen in de Onze-Lieve-Vrouwestraat. Hier kan men elke weekdag van 9.00 u tot 12.00 u en van 13.30 tot 21.00 u, mits de nodige ingrepen, zijn bloed deponeren. Daarnaast zijn er ook nog de talrijke inzamelacties in de gemeenten, bij bedrijven, in ziekenhuizen (het personeel uiteraard), instellingen en hogescholen.

Een opvallend fenomeen bij de donoren is de sterke ondervetgenwoordiging van de leeftijdscategorie van 18 tot 35 jaar. Het is nochtans net deze groep die veel bloed nodig heeft, omwille van het groot aantal verkeersongevallen. Belangrijkste oorzaken van die ondervertegenwoordiging zijn de grote demerpeelvrees en de geringe kennis van het probleem. Veel hangt uiteraard af van de motivatie en de stimulatie, bijvoorbeeld uit de nabije omgeving. Sommige mensen krijgen het bloedgeven als het ware van huis uit mee. Anderen moeten door kollega's, vrienden of direktie aangespoord worden om bloed te geven.

Om de groep jongere bloedgevers aan te zwengelen, suggereert Fanny Gyselincq een reeks initiatieven die bij de jeugdige leefwereld aansluiten. In scholen zou de direktie bijvoorbeeld een beurtrol tussen de klassen kunnen organiseren om bloed te geven. De klas met de meeste bloedgevers krijgt dan bijvoorbeeld een gratis vat. Ook de Landbouwkring wil blijkbaar op die manier tewerk gaan. Zij biedt een serieuze korting voor het optreden dat dinsdagavond wordt georganiseerd. Van het bloedtransfusiecentrum zelf krijgt elke bloedgever na een gift een kadootje. Voor plasmagiften krijgt men bonnetjes die inwisselbaar zijn voor bepaalde huishoudtoestellen. Studenten, waarvoor een speciale plasmazaal is, krijgen traditioneel een bonnetje waarmee ze ondermeer naar de film kunnen.

Antistoffen

Behalve bloed kan men dus ook plasma geven. De afname gebeurt op dezelfde manier, maar de donor krijgt zijn rode bloedcellen terug. Via centrifugatie worden de rode bloedcellen van het plasma gescheiden. De rode bloedcellen worden dan samen met een fysiologische zoutoplossing teruggegeven. Zo blijft het bloedvolume op peil, er wordt immers ongeveer evenveel vocht weer in de cirkulatie gebracht als er werd afgetapt. Bovendien wordt de eerder viskeuze massa rode bloedcellen verdund door de infusieoplossing. Aangezien het ijzerverlies door de teruggave van de rode bloedcellen vermeden wordt, kan iedereen vaker plasma geven dan bloed. Het is in principe mogelijk

wekelijks plasma te geven. Als richtlijn worden echter tweewekelijkse plasmagiften vooropgesteld.

De nood aan plasma is minstens even groot als de behoefte aan bloed. Plasma bestaat uit verschillende bestanddelen: naast bloedstollingsfactoren, waarvan factor VIII de belangrijkste is, zijn er hoofdzakelijk antistoffen en albumine. Elk van deze bestanddelen wordt voor een specifieke nood aangewend. Het is dus niet zo dat iedereen bloed nodig heeft, in sommige gevallen kan plasma, of zelfs bepaalde delen van plasma volstaan. Bloedstollingsfactor VIII is nodig voor de behandeling van hemofiliëpatiënten. Deze mensen hebben last van spontane of abnormaal sterke bloedingen, omdat er een stollingsfactor ontbreekt. In België zijn er momenteel ongeveer 800 hemofiliëpatiënten. Antistoffen, de natuurlijke afweerstoffen, worden gebruikt om patiënten die een bepaalde ziekte niet mogen krijgen - wegens een te sterke verzwakking - af te schermen. Albumine zorgt er voor dat het vocht in het lichaam blijft en houdt zo de bloeddruk op peil.

Ijzertekort

Bloed wordt voornamelijk gebruikt na ongevallen, bij operaties, transplantaties en moeilijke bevallingen. En de behoefte aan bloed is de laatste jaren sterk toegenomen. Ongevallen en hartoperaties, waarvoor ongeveer 5 liter bloed nodig is, zijn dagelijks routine geworden. Een recenter fenomeen zijn de transplantaties, die enorm veel bloed vereisen. Voor een levertransplantatie bijvoorbeeld kunnen soms tot 100 bloedzakjes gebruikt worden. Ook wat betreft de periodes van bloedtekort is een duidelijke evolutie merkbaar. Daar waar vroeger soms van een acuut gebrek kon spreken, bijvoorbeeld tijdens de vakantieperiode, treedt er nu zelfs een tekort op in de maanden maart, april en mei. Om aan die tekorten te verhelpen is men genoodzaakt de voorziene inzamelingen te vervroegen of oproepen te doen via radio en televisie. Bloed wordt nooit ingevoerd vanuit het buitenland omdat men elk risico wil vermijden. Wel is het zo dat het ene bloedtransfusiecentrum bloed kan vragen aan een ander centrum in hetzelfde land.

Bovendien is er een opvallende nood aan specifieke bloedgroepen. Het is merkwaardig dat er steeds een gebrek is aan bloedgroep O, terwijl nochtans 45% van de bevolking deze bloedgroep heeft. Velen denken dat er dus voldoende bloed uit deze bloedgroep voorradig moet zijn in vergelijking met bloedgroep AB, die slechts bij 3% te vinden is of met

bloedgroep B, die bij 7% van de Belgen door de aderen stroomt. Anderzijds is het natuurlijk zo dat er minder patiënten zijn die nood hebben aan de bloedgroepen AB en B terwijl een meerderheid van de mensen O of A (ook 45%) nodig heeft.

Vóór de bloedafname zelf vult de potentiële donor een vragenlijst in met een aantal persoonlijke gegevens, in verband met identiteit en medische achtergrond en heeft hij een gesprek met de arts. Deze procedure wordt bij elke bloedgift herhaald. Het is namelijk van essentieel belang dat de donor nog in goede gezondheid verkeert. Niemand is gediend met slecht bloed. Na de bloedafname zelf, die slechts een tiental minuutjes in beslag neemt, wordt het bloed in zijn verschillende componenten gescheiden: bloedcellen, bloedplaatjes en plasma. De donor krijgt, naast het kadootje, ijzertabletten om een eventueel ijzertekort op te vangen.

Het bloed wordt daarna onderzocht op bloedgroep en eventuele besmettingen. Indien er ernstige problemen zijn, bijvoorbeeld indien men hepatitis of het HIV-virus ondekt, moet het resultaat bevestigd worden door een onafhankelijk referentiecentrum. Indien ook daar de test positief is, neemt de hoofdgeeneesheer contact op met de (besmette) donor. Het heeft nochtans weinig zin om via een bloedtransfusiecentrum een Aids-test te ondergaan vermits via de huisarts het resultaat veel sneller bekend is. Bovendien maakt het financieel geen enkel verschil uit: Aids-testen worden tegenwoordig volledig terugbetaald.

Kamertemperatuur

De bloedcellen worden in koelkasten bij 2 à 4 Celsius bewaard, de bloedplaatjes houdt men op kamertemperatuur, terwijl het plasma wordt ingevroren. Bloed kan ongeveer 35 dagen bewaard worden. Aangezien de vraag zeer groot is, komt het haast niet voor dat bloed de bewaaringstermijn overschrijft. Het bloed dat zowel in het Leuvens Bloedtransfusiecentrum als bij acties ingezameld wordt, gaat naar de omliggende klinieken. Naast het UZ Gasthuisberg, worden andere hospitalen in Leuven, Pellenberg, Tienen, Lubbeek, Aarschot en Diest van bloed bediend. Het Bloedtransfusiecentrum krijgt een vergoeding van ongeveer 3,35 frank per milliliter bloed. Dit is vrij laag in vergelijking met andere Europese landen. De patiënt moet echter geen frank betalen voor bloed: het Riziv betaalt. Tenminste als u geeft.

Patrick Staudt
Ria Vandermaesen

LEUVEN BLOEDSERIEUS

Wie een heuse adering wil ondergaan, heeft daarvoor op maandag 16 december en dinsdag 17 december ruimschoots de tijd. Maandag wordt er op Gasthuisberg van 10.00 u tot 15.00 u bloed ingezameld op de afdeling Onderwijs en Navorsing. Dinsdag deponeren je je bloed in De Valk en Kasteel Arenberg van 9.00 u tot 18.00 u. Zowel professoren, academisch personeel, studenten als Leuvense autochtonen worden opgeroepen om bloed te geven. Tenminste indien zij tussen de 18 en de 65 jaar zijn, niet zwanger zijn, geen risikogedrag met betrekking tot Aids vertonen en gespeld zijn van een hart-, long-, lever- of nierziekte, infectieziekten, zware allergieën, zenuwziekten of andere ongezone toestanden.

Op de inzamelpunten wordt voor de nodige animatie voor de wachtende bloedgevers gezorgd (filmpjes, muziek...). Om ekstra lange wachtrijen te vermijden, wordt de capaciteit van de hulpverleners bovendien gevoelig opgedreven. Vorig jaar werd het geduld van de 1300 donoren bij tijd en wijlen immers danig op de proef gesteld.

De bloedgevers worden in natura beloond met ijzertabletten en een optre-

den op dinsdag 17 december vanaf 19.45 u. De donoren krijgen een behoorlijke korting en betalen nog slechts 150 fr. voor Germania, Kid Safari, the Wolfbanes en The Flying Pickets. Zij sluiten Leuven Bloedserieus af in een tent voor Alma III in Heverlee. Ook niet-donoren kunnen in de tent terecht. Zij moeten echter iets dieper in de beugel tasten: in voorverkoop betalen zij 250 fr., aan de kassa van de verwarmde tent 350 fr. Voor het vervoer vanuit Leuven wordt er een busdienst ingelegd vanaf Domus, Kaffaer, Nivoo en Medika.

Indien Leuven Bloedserieus ook dit jaar een sukses wordt, denkt de Landbouwkring aan een uitbreiding naar andere studentensteden. LBK is bereid zijn opgedane kennis ter beschikking te stellen van de Gentse Landbouwkring. "Een van de redenen waarom de Landbouwkring Leuven Bloedserieus organiseert (naast natuurlijk het humanitaire) is zowel onze fakulteit als ons diploma in de bekendheid brengen", luidt het in de persmap van LBK. De marketing zit de bio-ingenieurs blijkbaar in het bloed.

(PS/RV)

De ijskoman van dienst wijst de weg door de aorta. (foto Wim Glorieux)

De uitvinding van de moderne mens

De teloorgang van de scheet

Ooit was er een weinig beschaafde samenleving, bestaande uit gewelddadige mensen die enkel interesse hadden voor de bevrediging van hun driften en begeerten. Sinds de zestiende eeuw echter werden de volkeren van Europa en vooral het Franse volk gekneed door een krachtig civilisatieproces. In zijn boek 'De uitvinding van de moderne mens' probeert de Franse cultuurhistoricus Robert Muchembled aan te tonen dat de huidige beschaving niet op een dag werd geschapen maar het resultaat is van een lang en traag proces. Het doel van het boek is een beschrijving te geven van het mechanisme van de modernisering van de zeden, om een beter begrip toe te laten van de complexiteit van het huidige kollektieve onderbewustzijn. Of Muchembled daarin geslaagd is, is een andere vraag.

Het eerste deel van het boek beschrijft een beschaving die in de ogen van de moderne mens gekenmerkt wordt door vuil, uitpattingen en geweld. Geweld maakte in de vijftiende- en zestiende-eeuwse samenlevingen evenzeer deel uit van het bestaan als het dagelijks brood. Bovendien ging het doorgaans hand in hand met vreemdelingenhaat. In zijn voortdurende overlevingsstrijd moest de boer het hoofd bieden aan dieven en soldaten en daardoor ontwikkelde hij een grote angst voor het onbekende en voor vreemdelingen. Net als de soldaten die bekend stonden als dorpenplunderaars, werd degene die een vreemde taal sprak met veel argwaan bekeken.

Huwbaar

Veel belangrijker echter in het alle-daagse leven was een type xenofobie dat betrekking had op vreemdelingen die geen vreemdelingen waren: de bewoners van naburige parochies. Tussen de vrijgezellen van naburige dorpen bestond er vaak heftige strijd om de mooiste meisjes, waarbij regelmatig doden vielen. Het geweld van huwbare jongelui vond in de ogen van de vorsten en van de publieke opinie vaak genade. Voor moorden in het algemeen werd trouwen regelmatig gratie verleend. Vaak zorgde men er overigens voor dat moorden de plaatselijke vorst niet ter ore kwamen, en misdaden werden via uitgebreide verzoeningsrituelen in de minne geregeld. Ook slechte betrekkingen tussen buren konden op een bloedige manier beslecht worden. Burennuzies werden meestal in de kroeg uitgevochten. Al dat geweld droeg vooral bij tot het besef van een eigen identiteit, een eigenheid die erop gebaseerd was zich af te zetten tegen de andere en die gepaard ging met een gevoel van verbondenheid met de plaats waar men geboren was.

Alomtegenwoordig in de middeleeuwse maatschappij waren ook skatologische verhalen. Voor Rabelais was drek 'de vrolijke materie'. De elite en het volk hadden in elk geval een ding gemeen: een totale onverschilligheid tegenover stank en vuil. Zelfs binnen de elite werd met schoonheidsmaniakken stevig de draak gestoken. Het verhaal van de edelman die voortdurend zijn handen wast, kende dan ook een ongemeen groot succes. Op een dag scheet hij per ongeluk op zijn vinger. Radeloos wil hij die meten laten afhakken maar omdat dat nogal pijnlijk is, steekt hij hem in een reflex in zijn mond... De levensomstandigheden uit die tijd zorgden voor een nivellering van de reukzin. Uit steden, dorpen en kastelen stegen mufte luchtjes op en door de afwezigheid van wc's schaamde niemand zich ervoor openlijk zijn gevoeg te doen. Stront vormde veelal de komische plot van verschillende vertellingen en toneelstukken uit die tijd. In feite was er in verschillende lagen van de toenmalige samenleving een zeker genot te bespeuren als het achterste en wat het produceerde ter sprake kwam.

Wijngaard

Naast het geweld en de anale genuechten tierde ook 'de zonde der wellust' welig, waarbij de geestelijkheid voor niemand moest onderdoen. Philippe de Vigneulles vertelt in 1515 het verhaal van de pastoor die erin slaagt om tienden te innen over de intieme delen van een gehoorzame boerin. De echtgenoot

komt erachter, nodigt de pastoor uit op een etentje en schenkt hem de urine van zijn vrouw met de woorden: "een lekker wit wijntje direkt afkomstig uit de wijngaard waarover u tiend hebt gegeven". De stedelijke autoriteiten uit de vijftiende eeuw maken zich niet al te druk over de kollektieve verkrachtingen die worden gepleegd door bendes huwbare jongelui. Alleen excessen zoals kindermoord en bestialiteit worden door de heren rechters beschouwd als een schandaal. De volkmoraal verschilde merklijk van de moraal die in de kerkelijke leerstellingen was vastgelegd. Vooral kuisheid voor de priesters werd door het volk ernstig genomen. Ontucht werd door de gehele samenleving van de vijftiende en zestiende eeuw als iets gewoons beschouwd.

Hoe hebben de nakomelingen van de woestelingen en vizeriken uit de vijftiende en zestiende eeuw het dan voor elkaar gekregen hun driften te verinnerlijken? Na de chaos veroorzaakt door de godsdienstoorlogen, zijn de heersers van de zeventiende eeuw uit op een grotere stabiliteit door de bevolking een morele discipline op te leggen. Daarnaast voert de Katholieke kerk, heroplevend door het koncilie van Trente, een hevige campagne ter bevordering van het schuldgevoel. Er wordt werk gemaakt van de georganiseerde en stabiele strafrechtspleging en het is vooral aan dit domein dat 'de beschaving' zijn ontstaan dankt.

De strafrechtspleging deelde de maatschappij op in categorieën en gaf van hoog tot laag voorbeelden van hoe men zich moest aanpassen. Bedoeling was iedereen, overheersers en overheersten, een duidelijk afgebakende plaats te geven binnen de machtsstructuur en binnen het sociale leven. De tijd dat men de bevolking probeerde van binnen uit begrip van goed en kwaad bij te brengen door ze religieuze zelfdwang in te prenten, was voorbij. In de plaats daarvan kwamen middelen als tucht en straf. Deze kriminalisering van de samenleving verliep minder vlot op het platteland dan in de stad. Vooral er men ze daar tot uitvoering kon brengen, stootte men op enorm veel verzet, zodat ze zich daar waarschijnlijk pas een eeuw later heeft doorgezet. Elke bevolkingsgroep heeft zich uiteindelijk aan het strafrecht aangepast, maar wel elk in zijn eigen tempo, wat meteen ook het idee uitsluit dat de moderne mens vanuit het niets is ontstaan.

Verschuivingen

Het gevolg van dit verschillende aanpassingsstempo was dat de kloof tussen de elite en het volk sterk verbreedde. De elite kon de massa niet meer luchten in de letterlijke zin van het woord. Waar aan het einde van de middeleeuwen nog veel tussen de verschillende standen werd gecommuniceerd en hun gewoonten en zeden niet zo heel erg verschilden, ondergaat de Franse elite flinke verschuivingen. Lukse, mode en nieuwe gedragsnormen doen hun intrede. De nieuwe centraliseerde en hiërarchische staatsmacht had zijn dienaars vooral bij elkaar geronseld uit de burgerlijke overheden, de bourgeoisie en ook wel uit de stedelijke bevolking, zodat de nieuwe moraal ook daar het meest ingang vond.

De groeiende tegenstelling tussen de moraal van de elite en die van het volk kwam het eerst tot uiting in de kunst. De vertellers en schilders uit de bourgeoisie

en uit de adel die een welwillend beeld schetsen van het plattelandsvolk hadden afgedaan. Zwaarwichtige, vingerwijzende boeken over dronkenschap waren meer in trek dan de vrolijke vertellingen uit de zestiende eeuw. De angst voor het plebs nam ziekelijke vormen aan. De elite verstevigt haar eigen culturele samenhang door steeds meer uiterlijke tekenen te hanteren. Daaruit moet blijken dat men tot een adellijke en burgerlijke wereld behoort waarin het gedrag van het domme volk niet langer getolereerd wordt. Op die manier werd de 'andere' uitgevonden; degene die niet geografisch, maar op cultureel gebied mijnenver verwijderd was.

Krsta De Mey

Robert Muchembled, 'De uitvinding van de moderne mens', Klauer Uitgeverij, 995 fr.

Het beste uit de kringbladen (1)

Het dekpunt van ons verlangen

Naar jaarlijkse traditie nemen we rond deze sfeervolle Kerstperiode de kringbladen onder handen. Kwestie van liefdevolle kritieken te kunnen spuien; Kerstmis is toch niet voor niets het feest van vrede en geluk. Anderzijds is er ook nog Nieuwjaar: traditioneel hét moment van goede voornemens. Daarom ook vlijmscherpe kritieken. Een belangrijke konstante is de goede vormgeving die vaak verbod wordt door storende taalfouten. Vraag misschien eens een woordenboek aan de Kerstman.

Balans, het kringblad van de juristen, is een van de meest professionele bladen uit het kringbladlandschap. De vormgeving is zeer verzorgd en afwisselend. Ook de inhoud van het novembernummer mag er best zijn. De meeste artikels zijn vlot om lezen en vrij informatief. De Kolomn wilt duidelijk maken dat de nieuwe milieureglementering (Vlaam II) ook de student kan raken: het verplichte sluitingsuur van drie uur kan ook het HDR treffen. Balans blijkt ook terug op de doop en illustreert de tekst met talrijke foto's. Informatief en duidend is ook het artikel 'Hebuisd!', dat de slaagcijfers van 1ste en 2de licentie analyseert en aan de profen wilt duidelijk maken dat ze nu eindelijk hun doceermetode dienen aan te passen. Dan leren ze bij Balans en bij Pyromaantie onmiddellijk misschien met twee l'en spellen.

Pyromaantie dus. De bedoelingen waren nobel: 'we zullen ons allerbest doen om de faam van dit blad binnen de

Gewelddadige en smerige mensen omvormen tot gehoorzame mensen, houdt ook in dat er nieuwe normen worden opgelegd aan de lichaamsbeleving. Het civilisatieproces gaat hand in hand met de disciplineren van het lichaam. De diverse maatschappelijke groeperingen reageren ook hier weer verschillend op de druk die op hen wordt uitgeoefend. Vanaf de dertiende tot de zeventiende eeuw is de kroeg als grootste concurrent van de kerk, een kruispunt van intens sociaal verkeer.

Ongevallen

Vanaf de zestiende eeuw echter wordt dronkenschap zowel door de vorst als door juristen steeds meer als een misdrijf beschouwd, omdat de helft van de misdrijven plaatsvond in het kader van een dronkemansruzie in de kroeg. Hoewel de geestelijkheid ernaar streeft het kroeggebed terug te dringen, komen er in de zeventiende eeuw steeds meer kroegen bij. Hier en daar ontstaan ook selectere gelegenheden waar de elite zich

van de bierdrinkende massa onderscheidt door wijn te gebruiken. De bourgeoisie verzet zich tegen het gebrek aan een privéleven waarvan de kroeg een symbool is. De kafes en de salons voor de elite geven uiting aan de individualisering van het sociaal verkeer. Op dezelfde wijze ontstaat in de stedelijke milieus een kunst die het dresseren van het lichaam wordt genoemd, waaruit blijkt dat steeds meer wordt neergekeken op de volkse vrije wijze van omgang met het lichaam. Vrouwen stoppen zich in lastige korsetten en er ontstaan allerhande complexe tafelrituelen. Ook deze gewoonten vinden op het platteland veel langzamer navolging.

Antropoloog

Muchembled is er deels in geslaagd het ontstaan van verschillende gewoonten van de moderne mens te achterhalen. Zijn onderzoek is echter niet nieuw. Dat de zeden en gewoonten een verleden hebben en niet uit de lucht zijn komen vallen is geen wereldschokkende hypothese. Nochtans wil Muchembled niet louter historisch maar ook antropologisch onderzoeken hoe 'de beschaving' is ontstaan. Waar de analyse van de beschaving in andere onderzoeken doorgaans beperkt is gebleven tot de wereld van de geprivilegieerden, wil hij ook de reacties van de volksmassa's op culturele ontwikkelingen onder de loep nemen.

Aangezien het onderzoek naar de levenswijze van het gewone volk nog vrij onontgonnen terrein is, gaat Muchembled eerder te werk als een volksdeskundige dan als antropoloog: hij doorspekt zijn betoog met anekdotes en haalt zijn informatie nog voornamelijk uit vertellingsbundels uit de zestiende eeuw. 'De wording van de moderne mens' mag dan misschien geen groot wetenschappelijk werk zijn, prettig om lezen is het in elk geval.

Robert Muchembled, 'De uitvinding van de moderne mens', Klauer Uitgeverij, 995 fr.

Op een totaal van 28 bladzijden wijdt Wina, in haar blad *Newtonneke*, er maar liefst 6 aan de 24-urenloop. Bacchus major en minor bewijzen dat ze bij Wina ook echt hebben leren rekenen: uit 'het verzamelen van 121 inzendingen, het intikken van ongeveer 600 titels, het afdrucken en openen van de beste 100 nummers' ontsproot een 'Top 100'. Mocht het u interesseren: 'The end' van The Doors staat op nummer 1. Wina schreeuwt vervolgens nog meerdere keren van de daken dat ze een faks gekocht hebben. Fijn voor Wina. Mochten ze toch maar eerst leren schrijven: "Het heeft 4 bakken Jupiler, 4 bakken Palm en nog meer gekost om alles in goede banen te liden op het weekend. (...) We hebben 10 uur vergaderd. De grote beer licht links van boven."

Het september-oktober-nummer van *Irreëel* pretendeert niets meer en niets minder dan een gids voor de groene eerste kanner te zijn: het VTK-presidium wordt voorgesteld (met foto). Wat de specifieke liefdesperikelen van een burgie kunnen zijn, lees je verder: "Jij bent de basis van mijn projectie, de oorsprong van ons koppel, de eksponent van mijn macht, de teller van mijn breuk, het grondgetal van mijn wortelvorm, het centrum van mijn rotatie, het dekpunt van mijn verlangen. Je bent de bisektrix van mijn dromen". De 'Schachtenkatern' biedt een flits pak praktische informatie voor de nieuwkomer in Leuven. De 'minder schachtigen' vinden dan hun gading in de resterende pagina's. 'Een examen als paasei?' is een hoogst informatief en goed gestoffeerd pleidooi tegen 'vooraf-examens'.

Over het *Neuroseis* kunnen we vrij kort zijn, ook al omdat het zo kort is. De psychologen zorgen voor een evenwichtige afwisseling tussen informatie en humor. Van de contactdag voor arbeidspsychologen, over een verslag van de POK gaat het naar het 'Lied van de psychologische kring' en 'Het psychologisch woordenboek'. Definitie van *hippocampus?* Paardenuniversiteit.

Annia Desuere
Patrick Staudt

Fascisme en racisme in Nederland

Veertig jaar ondergronds mollenwerk

Het sukses van het Vlaams Blok heeft Nederland niet onberoerd gelaten. Er was sprake van Belgenmoppen, de 'bruine doorbraak' werd ernstig genomen. Zo maakte de gemeenteraad van het Nederlandse stadje Sittard aanstalten om haar verbodering met Hasselt te verbreken, omdat het Vlaams Blok gids goed geskoord had. Men maakt zich bovendien ongerust over de veelvuldige contacten van het Vlaams Blok met de Centrumdemokraten en de Centrumpartij '86 - "we gaan hen ontwikkelingshulp bieden", oereerde Filip De Winter in 'Vrij Nederland'. Dat belooft weinig goeds: Nederland kent immers nogal wat extremistische partijen en groepskules. Jaap Van Donselaar bracht dit 'foute' Nederland grondig en volledig in kaart.

In vergelijking met Vlaanderen hebben extremistische partijen in Nederland steeds op relatief weinig sympathie kunnen rekenen. Zo verfoeiden in de jaren dertig de meeste Nederlanders de 'Nationaal Socialistische Beweging' (NSB) van Anton Mussert, en gold voor ambtenaren zelfs een verbod om zich bij die partij aan te sluiten. Na de oorlog worden bij Koninklijk Besluit een derigtal "landverraderlijke organisaties" ontbonden, zoals de NSB, de Nationale Jeugdstorm en de Germaanse SS der Nederlanden. Tegelijk voorzag dit besluit in de ontbinding van verenigingen "welke het streven van een of meer dier organisaties trachten voort te zetten." De naoorlogse samenleving zou op die manier onmiddellijk kunnen optreden tegen partijen die zich in de vooroorlogse 'bruine' traditie herkendden.

Vlak na de oorlog was die vrees trouwens niet helemaal ongegrond. Propagandaminister Goebbels had in 1945 een volksoord gepleegd: 'Operatie Weerwolf'. Dit leidde tot een aantal doelgerichte acties met 'spektakulaire' slachtoffers, zoals de eerste burgemeester van het bevrijde Aken. In 1946 werd ook een gelijknamige organisatie opgedoekt die de rechters van het Tribunal van Neurenberg wilde vermoorden. Daarnaast vreesde men nog een ander geheimzinnig project, de 'Organisation der ehemaligen SS-Angehörigen'. Dit 'Odessa' zou een wijdvertakte, uiterst efficiënte organisatie zijn van oude rabiate nazis, en zou naar verluidt de vlucht naar Zuid-Amerika van 'Dritte Reich'-prominenten georganiseerd hebben.

Jood

Terwijl de publieke opinie zich vergaapte aan die grote en machtige, maar al bij al erg schimmige netwerken van oud-nazis, konden een aantal lokale groepjes vrij ongemerkt actief worden. In 1951 wordt de 'Stichting Oud Politiek Delinquenten' (SOPD) opgericht door twee oud-NSB'ers, Jan Wolthuis en Jan Hartman. De eerste was een fanatiek medestander geweest van de nationaal-socialist Rost van Tonningen, de tweede was na '50 nog steeds teleurgesteld dat de verkeerde partij de oorlog gewonnen had. Officieel hield de SOPD zich slechts bezig met 'karitatief' werk: hulp aan personen die veroordeeld waren wegens incivismen tijdens de oorlog.

De SOPD vocht echter de politieke oorzaak van de veroordelingen zelf aan, en ging zo vrij snel tot actief extremistisch aktivisme. Als de SOPD door een rechter in het ongelijk wordt gesteld tijdens een rechtszaak, schrijft Wolthuis een brief naar zijn advocaat: "Bij informatie vernamen we dat het vonnis verwezen was door een zekere Mr. Haase. Wij moeten nu nog informeren of Mr. Haase een jood is." Snel worden voor iedereen duidelijk dat de SOPD allesbehalve een 'sociale en karitatieve' club is. Integendeel, Wolthuis schrijft lezersbrieven naar 'De Linie' waarin hij meent dat "het neo-fascisme de leidende staatsleer is van de tweede helft van deze eeuw."

In '53 willen Hartman en Wolthuis "politiek" bedrijven. Samen met oud-SS'er Paul Van Tienen organiseren zij de Nationaal Europees Sociale Beweging, een nauwelijks gekomedeerde poging om het nationaal-socialisme nieuw leven in te blazen. Justitie zag echter in de NESB - de naam alleen al - een duidelijke voortzetting van de NSB, de

belangrijkste "landverraderlijke organisatie". Het uiteindelijke vonnis was dan ook onverbidlijk: de NESB werd verboden. De Nederlandse justitie zette hiermee heel duidelijk haar krijtlijnen uit: 'sociale' organisaties met nazi-sympatiën (genre SOPD) worden gedooft als ze zich gedeisd houden. Openlijk nazistische politieke partij (zoals de NESB) kunnen niet.

Anti-Semiet

Als gevolg van dit proces duikt extremist-rechts inderdaad onder in 'louter sociale' groeperingen, kwestie van een continuïteit te verzekeren. De NESB is in '55 geen volle twee maanden verboden, of men sticht 'Hulp aan invalide oud-Oostfrontstrijders, nabestaanden, politieke gevangenen en anderen', kortweg 'Hing'. Een van de voormannen is de intussen bekende Jan Hartman. Hing wordt het begin van een hele mozaïek van kleine en nog kleinere groepjes en tendenzen: de 'Nederlands Conservatieve Partij', de 'Noordbond' ("een schimmige sctie van amateur-folkloristen", organisator van Joelfesten), de 'Middenstandspartij', de 'Vrije Boeren'...

Een uitstekend voorbeeld van een zogenaamd 'sociale' organisatie is de 'Jan Hartman Stichting', zagezegt ten bate van invaliden en vermiste personen. Naast de onvermijdelijke Hartman treffen we een zekere Knigge aan, oud-Waffen-SS, rabiaat anti-semiet en overtuigd nationaal-socialist. Knigge zal zijn eigen verleden steeds koesteren. Zo citeert Van Donselaar volgende anekdote: "Wanneer Knigge jaren na de oorlog met zijn vrouw aan het rondtoeren is, komen ze langs een boerderij waar hij in de oorlog paarden had gevorderd. Hij rijdt het erf op en stapt op die boer af. Goiedag, hoe is het ermee? Weet je nog dat ik jou toen de paarden heb afgenoemen? Dat weet de boer nog heel goed en hij slaat Knigge letterlijk van zijn erf af. Kijk, zo'n figuur is Knigge nou. Bezeten van zijn gelijk." Ondermeer door Knigges' racisme ("Nou ja, ook joden hebben recht op een eigen ras") werden vele potentiële medestanders afschrikt en leidde de vereniging tot halffde de jaren zeventig een schimmig bestaan.

Salonfähig

In de jaren zestig begonnen oud-NSB'ers zich terug op het politieke forum te roeren. In 1967 slaagde de Boerenpartij van de beruchte 'boer Koekoek' bij de parlementsverkiezingen erin om tien procent van de stemmen te halen. Koekoek inspireerde zich op de ideologie van het *Bauernium*: de verheerlijking van het rurale leven en het toedichten van specifieke eigenschappen aan de boerenstand. Dat Bauerntum wordt doorgaans beschouwd als een onderdeel van het nationaal-socialisme. Wellicht daarom, en vanzelfsprekend ook door Koekoek's conservatieve standpunten, trok de Boerenpartij veel Nederlanders aan met een 'fout' verleden. Langzaam werd echter duidelijk dat Koekoek niet geneigd was serieuze toegevingen te doen aan de nationaal-socialistische tendens. Daarom keerden na een tijd de meeste oud-NSB'ers Koekoek de rug toe.

De tijd van de 'opwarming' was voor extremist-rechts voorbij, men vond het formaat meer opportuun om een eigen blokje uit te bouwen met een onduidel

belzinnig neo-fascistisch programma. Koekoek's medestander Joop Glimmerstein stichtte in '71 de 'Nederlandse Volks-Unie' (NVU). De NVU ijverde voor het "biologisch voortbestaan van het volk", ondermeer volgens het motto "blank en veilig", noemde de moord op zes miljoen joden "een grove propagandaleugen" en verheerlijkte Hitler. Als ondervoorzitter wordt de Belg Roeland Raes aangezocht, momenteel senator voor het Vlaams Blok.

Toch groeide bij vele NVU'ers de consensus dat er voor een extremist-rechts partij in Nederland ontgensprekelijk een markt is, maar dat onverholten nazistische standpunten à la Glimmerstein best vermeden worden. De oprichting van de 'Centrumpartij', later ook de 'Centrumdemokraten', kadert hierin. Tal van oud NVU'ers worden lid van deze partijen en zorgen ervoor dat een extremist-racistische politiek gevoerd wordt - zij het dat men zich ervoor hoedt even plat en onverholten nazistisch te worden als de NVU. Zowel Centrumdemokraten als Centrumpartij kenden niet onaardige elektorale successen - de Centrumdemokraten leveren in de persoon van Janmaat het beruchtste Tweede-Kamerlid van Nederland. Het ziet er dus naar uit dat ook boven de Moerdijk extremist-rechts langzaam *salonfähig* wordt.

Ankers

Van Donselaar heeft in zijn boek - een herwerkt doktoraat - minutieus en uiterst gedocumenteerd de ontwikkeling van Nederlandse fascistische en racistische organisaties onderzocht. Hij kwam hierbij tot een kapitale conclusie: hoewel er slechts weinig oud-NSB'ers in hun

rangen terug te vinden zijn, zijn de huidige Centrumpartij en Centrumdemokraten de rechtstreekse erfgenamen van de kollaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog. Doorheen de recente geschiedenis volgen de neo-fascistische organisaties 'generationeel' op elkaar: een nieuwe organisatie wordt steeds gesticht door oud-leden van een ander rechts groepje. Het gaat haast om een 'wetmatigheid': NSB'ers stichten de SOPD, en vandaar naar NESB, Hing, Noordbond Jan-Hartmanschtting, en via de Boerenpartij naar NVU, Centrumpartij en Centrumdemokraten. Telkens opnieuw zijn de nieuwe organisaties adequaat aangepast aan de veranderende omstandigheden.

De conclusie van Van Donselaar geldt echter niet alleen voor Nederland. Twee jaar geleden konstateerden Luc Vandervelpen en Hugo Gijssels een identieke evolutie in Vlaanderen. Karel Dillen hield zich in de jaren vijftig bezig met 'sociale opvang' van oud-kollabora-

teurs. Vervolgens stichtte hij de ene rechtse organisatie na de andere, dook een tijdlang onder bij de Volksunie, om uiteindelijk pas in '79 met het Vlaams Blok op de proppen te komen. In Duitsland was Franz Schönhuber, de voorzitter van de neo-nazistische Republikaner, vroeger ook al lid van de SS. In Frankrijk bagatelliseert Le Pen de Holocaust, de Kroatische milities zijn een trouwe kopie van de gruwelijke fascistische bendes uit de jaren veertig. Een ekstrapolatie van het boek Van Donselaar leidt dus tot een bijzonder verontwaardigende conclusie: haast overal in Europa kan de politieke stroming die momenteel aan de winnende hand lijkt te zijn, het best omschreven worden als 'de erven Hitler'.

Walter Pauli

Jaap Van Donselaar, *Fout na de oorlog. Fascistische en racistische organisaties in Nederland 1950-1990*, Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam, 1991, 249 pag.

Multiculturele solidariteit

(foto Wim Glorieux)

Fin de siècle gerecycleerd

Over draaiende tafels

Nu de twintigste eeuw naar haar einde loopt, steken allerlei beschouwingen over de huidige tijdgeest plotseling de kop op. WEL, het driemaandelijke tijdschrift van de Universitaire Werkgroep Literatuur en Media speelde daar handig op in. Het laatste, overigens dubbeldik nummer is volledig gewijd aan het thema *Fin de siècle*: toen en nu.

De term *Fin de siècle* werd voor het eerst de wereld in gestuurd tijdens de jaren tachtig van de vorige eeuw. Op dat moment vindt in Frankrijk het gelijknamige toneelstuk van Jouvelet en Richard plaats, waarin duchtig de spot wordt gedreven met de poëzie van de zogenaamde Dekadenten. Door een schijnbare betekenisoverlapping ('einde van de eeuw, het tijdperk' versus 'verval') zal men de begrippen *Fin de siècle* en *Décadence* later vaak in één adem noemen, hoewel hun kronologische versmelting louter toevallig is. Het ordewoord van de navolgers van de *Décadence* kan samengevat worden met een versregel van Verlaine: "Je suis l'Empire à la fin de la décadence". Meteen een duidelijke toespeling op het vroegere Romeinse imperium, dat aan interne teugelmoedigheid en verveling ten onder zou zijn gegaan.

Vandaar trouwens de benaming *Décadence*: het verschijnsel is immers een terugkeer van de levendigheid die ook het einde van de negentiende eeuw kenmerkte. Het prototype van de dekadente figuur, zoals die onder andere in de roman 'A rebours' (1884) van J-K Huysmans wordt afgeschilderd, is de dandy-achtige excentriekeling, uitgeput door de sleur van het bestaan. Als antwoord daarop gaat hij zich in ekstra-

vangentie uitleven en verliezen. De verveling waaraan men in het laatste kwarteeuw vruchteloos probeert te ontsnappen, kan in feite worden herdicht tot een algemene angstpsychose ten opzichte van de toen massaal opkomende industrialisering, urbanisering en demokrativering.

Anderzijds dient de *Fin de siècle*-geest te worden geïnterpreteerd als een reactie tegen de naturalistische en positivistische tendenzen in de wetenschappen, kunst en letteren. De revolve ritte zich hoofdzakelijk tegen de burgerij, terwijl op het gebied van de kunst vooral de Parnasse-school, die een objectieve *l'art pour l'art*-kunstopvatting nastreefde, het moest ontgelden. Kortom, de *Décadence* vormde een laatste uitvlucht van het romantisme, en zou tenslotte in het symbolisme uitmonden. De klemtone lag dus duidelijk op het gevoelsmatige, het veruitlijken van l'âme des choses.

Vanuit die geestesgesteldheid valt tevens de heropleving van de spiritualiteit en de hang naar het absolute, het mystieke en het okkulte te begrijpen. Begrippen als spiritisme, *messes noires*, verschijningen, draaiende tafels, en dergelijke waren voor de Dekadenten gemeengoed. Aan de basis daarvan lagen onder meer de visioenen en geschriften van Swedenborg uit de achttiende eeuw. Verder werd bijvoorbeeld over de Engelse poët William Blake verteld dat hij contact heeft met de geest van zijn overleden broer Robert. Terwijl van de Zwitserse zionist Hélène Smith wordt beweerd dat ze regelmatig de planeet Mars bezoekt. Om slechts enkele staaltjes te noemen... Als dusdanig passen de fantastische kortverhalen van de Amerikaan Edgar Allan Poe eveneens in het laat-negentiende-eeuwse tijdsbeeld. Zijn werken werden via vertalingen van Baudelaire en Mallarmé zowel in Parijs als elders gretig gelezen.

Vanuit wijsgerige hoek gaven Hegel, Nietzsche en Schopenhauer de toon aan. Een evenmin te negeren spijfluur tenslotte was de musikus Richard Wagner, geestelijke vader van het wagnerisme en van 'La revue wagnérienne'.

Het ligt voor de hand dat over de *Fin de siècle* en de *Décadence* onmogelijk in termen van afgebakende definities kan worden gesproken. Ten hoogste kan men stellen dat de laat-negentiende-eeuwse maatschappij poogde om de starheid van de bestaande denkbeelden te doorbreken. Het gaat dus veeleer om een mentaliteit die, hoewel historisch min of meer situeerbaar, toch vaag te noemen is. Bovendien verschilde ze inhoudelijk van land tot land. Vooral in Frankrijk, en meer bepaald in Parijs, bereikte de *Décadence* met haar *vague à l'âme*-houding en haar zucht naar sensatie een hoogtepunt. In Nederland, België, Duitsland, Oostenrijk en Scandinavië was de *Fin de siècle* heel wat minder dekadent. Bij onze sterk kristelgeloof en didactisch ingestelde landgenoten vond het modeverschijnsel met zijn malaise en zelfmoordgedoe slechts moeilijk ingang. Toch zou onder Franse invloed de beweging van de Tachtigers ontstaan.

Rest nog de vraag hoe het met de twintigste-eeuwse *Fin de siècle* zit. Wellicht het meest kenmerkend voor onze huidige maatschappij zijn haar door de eeuwen heen verworven veldwaan en beschaving. De eigentijdse mens lijkt op een punt te zijn aanbeland waar veel als vanzelfsprekend wordt aangenomen. Het is niet denkbeeldig dat dergelijke overgewenning tenslotte tot een periode van dekadentie leidt, met alle gevolgen van dien. Begrippen als verveling, hebzucht, onverschilligheid, egoïsme en onverdraagzaamheid zijn nu reeds steenvast in onze samenleving terug te vinden. Iets om over na te denken.

Maud Vermeire

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9																				
10																				
11																				
12																				
13																				
14																				
15																				
16																				
17																				
18																				
19																				
20																				

Doorloper

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Horizontaal - 1 Wordt dezer dagen meermaals gevierd
 2 Kier - Dra - Nuttige 3 Domme hond - Kleur - Reeds
 4 Leuk feestje - Afgod 5 Toepasselijke jongensnaam -
 Sierplant 6 Vrucht - Edelgas 7 Waterig palindroom -
 Brabantse gemeente 8 Navolgen - Voegwoord 9 Japans
 drama - Telwoord - Boomvrucht 10 Japanse munt - Flinkte
 trap - Belgische rivier.

Vertikaal - 1 Troonopvolger 2 Plechtige gelofte - Strafwerk-
 tuig - Struisvogel 3 Vogel - Wees behulpzaam 4 Sterk hellend
 - Meubelstuk 5 Belangrijke kaart - Godin van de vrede
 6 Mohammedaanse bedelmonnik - Bink 7 Boom - Paradijs -
 Te koop, beschikbaar 8 Roem - Zoogdier - Telwoord -
 Havenonderdeel 9 Bevel - Onzes inziens - Vreemde munt -
 Watergod 10 Kort ogenblik - Dreven - Maanstand.

HORIZONTAAL

1 Verlichtingsmiddel 2 Ploeter -
 Modern popartiest - Eikeschors -
 Belgisch dorpje waar men diep in
 het glas kijkt 3 Duitse stad - Giste
 - Beukt 4 Rein - Bijbelse naam -
 Enge - Zeevogel - Mannelijk dier
 5 Telegraaf restant - Slipje - Japans
 bordspel - Liefdallig persoon -
 Nikkel 6 Pijnigt - Doodkalm,
 zonder onrust 7 Muzieknoot -
 Scheel kijken - Hadden lief - Pers.
 vnv. 8 Terreurorganisatie - Ge-
 liefde van Zeus - Oneven - Be-
 roemd weerman - Lomperik
 9 Waardeloos muntstuk - Muziek-
 noot - Vaste plaats - Bijwoord -
 Omroep 10 Liefkoost - Puntlicht
 - Ere 11 Duits schilder - Hoog-
 vlakte - Malkaar 12 Wassen
 bouwsel - Muzieknoot - Maakt
 verliefde geluidjes - Bevel - Oor-
 logstuig 13 Zangstem - Vrucht -
 Fries watertje - Deel van het hoofd
 - Troef negen 14 Niet aan - Droo-
 govens - Halfvuid zingen - Voor-
 zetsel 15 Vermindert de schoonheid
 - Koolstofverbinding 16 Reveren-
 dus pater - Leus - Bestaat -
 Vertegenwoordiger - Levenskiem
 17 Zonder inhoud - Boot - Drank
 - Europeaan - Metaal 18 Mans-
 naam - Vrucht - Lichaamsdeel
 19 Land in Azië - Beroep - Elek-
 trode 20 Volhardendheid.

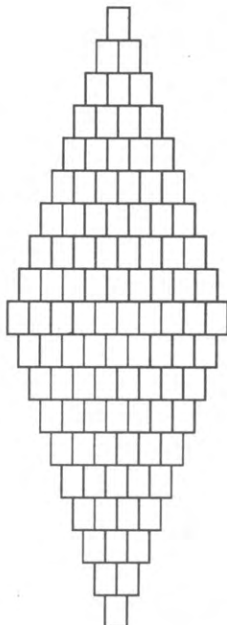
VERTIKAAL

1 Het in getallen uitdrukbaar zijn
 2 Uitbouw aan een gevel - Opper-
 vlaktemaat - Vogel - Prikkeltek-
 tuur 3 Zwarte stof - Schijnvrucht -
 Venetiaans strand 4 Honderdste
 van een yen - Grote hoeveelheid -
 Zintuig - Bouwlanden bij een dorp
 - Laat een verliefd geluid horen
 5 Motorrace - Meisjesnaam - Item
 - Vlaamse ster - Algemeen Zieken-
 huis 6 Zet in elkaar, brengt aan -
 Lekkers na de maaltijd 7 Zoogdier
 - Vertegenwoordigster van de wet
 - Theorie van de dichtkunst -
 Meterton 8 Sterk ijzerhoudende
 grond - Op deze wijze - Lengte-
 maat - Kier - Stomp 9 Hemelli-

chaam - Overdreven - Cent -
 Nummer - Afrikaans land
 10 Luim - Aantekening - Belgi-
 sche gemeente 11 Drek - Treiteren
 - Reptiel 12 Ratio - Zoogmoeder
 - Kist van open latwerk - Land-
 bouwwerktuig - Zuivelprodukt
 13 Aanvoerder van de Zuidelijken
 - Bak voor kolen of erts - Goud -
 Vlaams zanger - Naar aanleiding
 van 14 Pers. vnv. - Naamloos -
 Stalling voor auto's - Muzieknoot

15 Lichter - Onmiskenaar
 16 Handelsregister - Afgeronde
 stenen - Frans eiland - Golfzacht
 - Zoogmoeder 17 Insekt - Hon-
 derdste van een yen - Snikt -
 Vissersgerei - Toegepast Natuurwe-
 tenschappelijk Onderzoek
 18 Duitse rivier - Grote plas -
 Geliefkoosde plaats van de student
 19 Pakken - Europees volk -
 Dood 20 Belangrijke elementen in
 een rechtszaak.

Piramidepuzzel

- 1 Grondgetal van het natuurlijke logaritme
- 2 Overdreven
- 3 Dicht
- 4 Populair blad
- 5 Weet prachtige effecten te bereiken
- 6 Stem
- 7 Aanvoerder
- 8 Krachtterm
- 9 Verbreken
- 10 Kasteel van een roofridder
- 11 Verzegen
- 12 Grootspreekers
- 13 Niet zo frisse
- 14 Onderzoek doen
- 15 Schilder
- 16 Nachtegaalrietzanger
- 17 Oud gewicht
- 18 Zoogdier
- 19 Zuurstof

Anagrammen

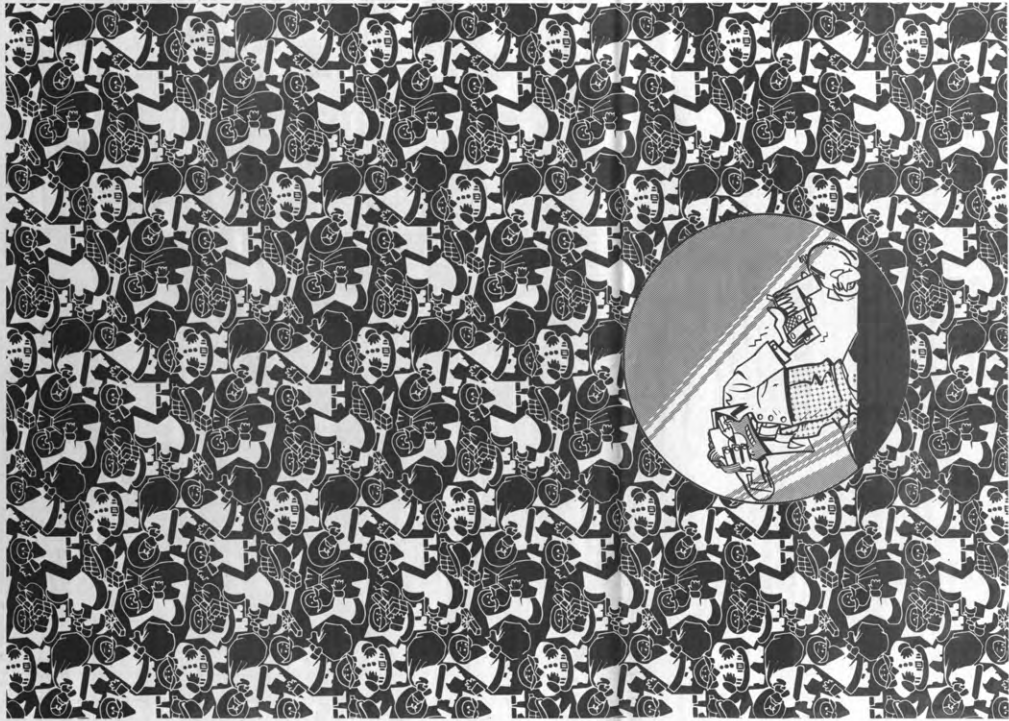
Vb. Voering + storm = overstroming.

1. SPOT + TOVERBAL = ...
2. STIER + NOVIET = ...
3. PIJLTJE + SLEE = ...
4. PATER + PLAAT = ...
5. PERRON + DUIKER = ...
6. ORGIE + TRAAN = ...
7. OORDEEL + MATIG = ...
8. KRANIG + GELD = ...
9. KLEDING + REEKS = ...

Zoekrooster

ZOEK ZOVEEL MOGELIJK PLAATSNAMEN.
 Alle richtingen zijn toegestaan (horizontaal, verti-
 kaal, diagonaal, ook van onder naar boven en van
 rechts naar links). Letters mogen meermaals ge-
 bruikt worden.

L E U T E R Y I Z E L E
 E R E M B O D E G E M R
 U R K B R S L I N S T P
 V O E R A E L S O R A S
 E T E M S E K U A L A K
 N I U R S E L E S Y A W
 L A A B O M A L L E D E
 I A A G E N T E O M L R
 L O T S S K N O T E I P
 L O M O T T E S I L A S
 E S A O U D Y K R A P N
 A T H C E R D N Y W Z A

SCHENKEN MET GROOTSTE VOLDOENING

acco

Victor Nachtergaele, rektor van de Kulak

"Het is evident dat ik zoals Van Cauwelaert zal werken"

Op 1 december trad de nieuwe Rektor van de Kulak, professor Vic Nachtergaele, in functie. Nachtergaele is 56 en doktor in de Romeanse filologie. Na 10 jaar leraar aan het Sint-Amandskollege te Kortrijk te zijn geweest, doceerde hij een paar jaar aan het Instituut voor Vertalers en Tolken (Marie Haps) te Brussel. Vanaf 1968 doorliep hij de stadia van assistent, lector, docent en hoogleraar om in 1979 benoemd te worden tot gewoon hoogleraar van KU Leuven, waar hij Franse literatuur doceert. Veto sprak met de kersverse rektor en vroeg hem wat de toekomst voor de Kulak brengt.

Nachtergaele: «Men mag zeker geen spektakulaire evoluties verwachten. De opties die tijdens de 25-jarige geschiedenis van de Kulak zijn genomen, blijven nog steeds gelden. Dit betekent op de eerste plaats het studentvriendelijke karakter van de kampus. Nu is er op het gebied van de studiebegeleiding duidelijk een tekort aan professionalisering. Een doktorandus, die op het monitaraat terecht komt, is in het begin geen deskundige. Hij kan niet altijd de problemen van de studenten inschatten. Daarenboven begint na een paar jaar het doktoraat te dreigen. Ik hoop dat wij kunnen rekenen op een aantal praktijkassistenten voor een meer geprofessionaliseerde studiebegeleiding.»

«Natuurlijk zijn er de nieuwe kandidaturen Economie. Het eerste jaar TEW is nu lopend. De 50 studenten die we vooropgesteld hadden, zijn er uiteindelijk 163 geworden. Dit schept enige problemen wat betreft de lokalen. We hebben nu al een bezettingsgraad van 85 à 90%, hetgeen enorm hoog is.»

Veto: Met 163 studenten kan de Kulak toch nog moeilijk uitpakken met haar bekende kleinschaligheid?

Nachtergaele: «Dat is een subjectief fenomeen. Zolang de prof de indruk heeft tot individuen te spreken en niet overweldigd wordt door de massa, is alles in orde. De psychologische drempel ligt ongeveer op 200. Ook voor de studenten blijkt dat een aantal van 150 à 200 studenten nog haalbaar is voor een jaarverantwoordelijke of een klastudent, indien zij activiteiten willen organiseren waarbij de groep zich betrokken voelt. Gesteld dat 50% van de eerstejaars TEW slaagt en het aantal nieuwe inschrijvingen voor de eerste kandidatuur naar 200 stijgt, zouden er volgend jaar wel ruimtelijke problemen kunnen optreden.»

Veto: De Kulak volgt wel een populistische trend: een kleinere richting als Klassieke Filologie wordt ingewisseld voor een populaire mastodont als Economie.

Nachtergaele: «Dat is niet waar. De Kortrijkse regio vroeg reeds in 1963 naar een fakulteit economie. Bij iedere opening van het academiejaar heeft mijn voorganger Mgr. Maertens gepleit voor een fakulteit Economie. Telkens stuitte hij op objecties van zowel Gent als Antwerpen. Op dat ogenblik was Klassieke Filologie een zeer gezonde studierichting met dertig studenten in de eerste kandidatuur. De maatschappelijke evolutie, met haar vraag naar meer technologie en wetenschap, had ook zijn weerslag op het onderwijsaanbod in de humaniora. Het is een toeval dat de invoering van Economie samenvalt met het opschorten, en niet het afschaffen, van Klassieke Filologie. Mocht er hiervoor een revival optreden, zal de mogelijkheid van het herinvoeren van de studierichting opnieuw bekeken worden.»

Veto: De vraag naar een universiteit in Kortrijk, en in het bijzonder naar een afdeling Economie, zou niet zozeer door onderwijskundige motieven ingegeven zijn als wel door de Westvlaamse KMO's, de Kortrijkse Kamer van Koophandel. De Kulak is immers een sterke aantrekkingspool van technologie in de dynamische regio Zuid-West-Vlaanderen.

Nachtergaele: «Die invalshoek verrast me totaal. Het initiatief voor de oprichting van de Kulak is destijds uitgegaan van een aantal politici, die dachten dat wegens de overbevol-

king aan bepaalde fakulteiten er een spreiding moest komen. Er is destijds een rivaliteit geweest tussen de mogelijke vestigingsplaatsen van een universiteit in West-Vlaanderen, namelijk Brugge en Kortrijk. Dokter Karel Goddeeris, die verbonden was aan de kliniek - en dus niet aan de Kamer van Koophandel - heeft destijds het beste rapport geschreven over de invalswegen naar Kortrijk, over de scholen in het Kortrijkse.»

Veto: Zo simpel ligt dat toch niet. Vanaf '67 was de Westvlaming Guido Declerq algemeen beheerder van de KU Leuven. Declerq had toen samen met gouverneur Vanneste al het Westvlaams Studiebüro gesticht, dat politiek-economische opties voor West-Vlaanderen bestudeert. Ook maakte hij in de jaren '50 studies over de toekomst van de regio Kortrijk in opdracht van de Bank van Roesselare en West-Vlaanderen. Die invloeden kan men toch ook niet zomaar wegcijferen.

Nachtergaele: «De Kortrijkse regio is vooral een commerciële regio. Het is een permanente zorg van de kampus om zich enerzijds in te schakelen in het weefsel van de regio en anderzijds een eigen inbreng te hebben. Het is wel zo dat er de laatste jaren, in de persoon van Jean Vanmarcke, verantwoordelijke voor de Kamer van Koophandel en Nijverheid en tevens lid van het Comité van Beheer van de Kulak, actiever dan vroeger gewerkt is aan het verkrijgen van een economische richting. Ook voor het Postuniversitair Centrum, dat bijscholend biedt aan universiteiten. Wie zijn de eerste gegadigden? Inderdaad, mensen uit het bedrijfsleven. Daarom hebben we punktelijke contacten met bepaalde bedrijven. Samen met hen en de Kamer van Koophandel organiseren we de speciale talenopleiding Business Language Learning.»

Veto: De nationale overheid argumenteerde de oprichting van de Kulak enerzijds met de spreiding van kandidatuurstudenten, en anderzijds met de democratisering. Van dat laatste is in Kortrijk niet zoveel in huis gekomen. De lage socio-kulturele klassen participeren nog steeds in beperkte mate.

Nachtergaele: «Dat is inderdaad zo. We moeten dus besluiten dat de drempels tussen de lagere sociale klassen en de universiteit niet alleen van financiële aard zijn. Indien het enkel financiële drempels zouden zijn, waren die door het beurzenstelsel wellicht al weggewerkt. Het gaat dus voornamelijk om socio-kulturele drempels, waaraan gedurende verschillende generaties gesleuteld moet worden. Jongeren uit arbeidersmilieus vervreemden soms van hun familie wanneer ze aan de universiteit gaan studeren. Dit is dus vaak een familiaal probleem.»

«Anderzijds kijken de universiteiten vaak uit de hoogte neer op het Hobu. Ik ben niet akkoord met die houding. Noem eens een reden waarom het Hobu minderwaardig zou zijn? Het Hobu-onderwijs is gewoon een andersoortig onderwijs, met een andere finaliteit dan de universiteiten. Als iemand uit een lagere sociale klasse ginds doorstoot, kan dat toch bezwaarlijk een mislukking genoemd worden.»

Veto: We willen het kru stellen: indien de Kortrijkse universiteit geen effect heeft gehad op de democratisering, wat is dan nog de zin van de Kulak?

Nachtergaele: «Er zijn studenten die naar Kortrijk komen omdat het dichterbij huis gelegen is dan Gent of Leuven. Bovendien ben ik ervan overtuigd dat kleinschaligheid voor sommigen een positieve zaak is. Vele studenten die van zichzelf weten dat ze niet kunnen weerstaan aan het schitterende aanbod van de Oude Markt of die een beetje schuchter en schichtig zijn, zullen zich beter voelen aan een kleine universiteit zoals de Kulak.»

Veto: U staat bekend als een fervent voorstander van die typisch Kortrijkse sfeer. Men heeft ons zelfs vooraf gewaarschuwd om tijdens dit gesprek geen onvertogen woord over de Kulakmentaliteit te laten vallen.

Nachtergaele: (glimlacht) «Over de sfeer ben ik nogal tevreden, ja. Dat zal wel een stukje nostalgie zijn, zeker. Het kan zijn dat ik dat een beetje idealiseer. Ik ben hier gekomen in 1968, nog in de pionierstijd van de Kulak, toen

centraal blijft. Dit neemt niet weg dat er op kleine schaal en in samenwerking met andere universiteiten en, in mindere mate, met bedrijven onderzoek kan verricht worden. De idee dat er een onderzoekseenheid zou komen tussen de Kulak en een aantal bedrijven in de vorm van een joint venture is op dit moment wishful thinking. Wat betreft het positief-wetenschappelijk onderzoek beschikt Leuven, in vergelijking met Kortrijk, over labo's voor specifiek onderzoek, die gegroeid zijn rond een vruchtbare idee van één persoon, waarrond zich dan een ploeg verzamelde.»

«Het Interdisciplinair Research Center (IRC) in Kortrijk is anders ontstaan. Men heeft in de Geneeskunde en de Positieve Wetenschappen een aantal docenten benoemd die echter ook aan wetenschappelijk onderzoek moesten doen. Gezien de verscheidenheid van de academici - biologen, chemici, wiskundigen - is het moeilijk een gemeenschappelijk project te vinden.»

Veto: U bent verkozen op basis van het programma van uw voorganger Van Cauwelaert. Ondermeer Mgr. Maertens zou daarop vooraf aangedrongen hebben. Is er dan nog ruimte voor eigen akcenten?

Nachtergaele: «U vergist zich. Uit de informatiebronde bleek men zocht naar iemand met het profiel van Van Cauwelaert. Dat is niet hetzelfde als het programma. Dat profiel is rudimentair ingevuld: iemand die vertrouwd is met de kampus, de regio kent omdat hij er woont - ik ben afkomstig uit Waregem en woon al jaren in het Kortrijkse - en bewezen heeft dat hij al jaren met de Kulak begaan is. Na mijn verkiezing heb ik dan zelf gezegd dat ik het programma van mijn voorganger tot het mijne zou maken. Dat kon moeilijk anders: Cauwelaert had immers in de maanden na zijn aanstelling een algemene rondvraag georganiseerd, waaruit hij dan de belangrijkste krachten heeft naar voren geschoven. Het is evident dat ik in dezelfde zin zal werken.»

«De invulling zal wellicht anders liggen. We weten immers niet hoe Van Cauwelaert zijn programma ging concretiseren. Als je zijn openingsrede leest, weet je wat zijn programma was. Die toespraak omvatte trouwens ongeveer alle aspecten die er in een universiteit aan bod komen: een studentvriendelijke kampus, gedegen studiebegeleiding, hoogstaand wetenschappelijk onderzoek en een kristelijke inspiratie. Dat is blijkbaar wat uit de Kortrijkse gemeenschap gekomen is. Daar kan ik alleen maar achter staan.»

Walter Pauli
Patrick Staudt

(Foto Hielke Grootendorst)